

(16)

DİRENİŞ'TEN HÜKÜMET'E; HAMAS'IN HÜKÜMET TECRÜBESİ

Yrd. Doç. Dr. M. Serkan TAFLIOĞLU*

ÖZET

Bu makale Hamas hükümeti ve Filistin Yönetimi kurumları arasında güç mücadelesi ve çatışmasının nasıl meydana geldiği incelemektedir. 2006 yılındaki Filistin Yasama seçimleri ardından, Hamas'ın zaferle çıkması Filistin Siyasi sistemindeki kuvvetler dengesini derinden etkilemiştir. Seçimlere kadar Filistin Özgürleştirme Örgütü ve Filistin Yönetimi'nin tüm kuruluşları Fetih tarafından yönetiliyordu. Filistin'i Özgürleştirme Örgütü (FKÖ), Filistin'de ve topraklarından sürülmüş tüm dünyadaki Filistinlilerin temsilcisi bir yapı olarak kurulmuştur. Zaman içerisinde Fetih, Filistin'i Özgürleştirme Örgütünü eline geçirmiş ve diğer hareketleri dışlamıştır. Diğer direniş hareketleri Filistin'i Özgürleştirme Örgütünden bağımsız hareket etmeye başlamışlardır.

Fakat Oslo Barış görüşmelerinde Fetih yönetimindeki Filistin'i Özgürleştirme Örgütü tüm hareketler adına Oslo Uyum anlaşmalarını imzalamıştır. Sonraki süreçte Filistin Yönetimi Fetih tarafından kurulmuştur. Bu, Filistin Yönetimi Başkanlığı, hükümeti, güvenlik kuvvetleri ve parlamentosu Fetih yönetiminde anlamına geliyordu. Hamas'ın parlamento ve Hükümet'te çoğunluğu ele geçirmesi, kırk yıldır Filistin siyasetinde egemen olan Fetih için hayati bir tehdit oluşturuyordu. Bu durum Filistin Yönetimi politika ve parametrelerinin Hamas'ın İslami direniş ilkelerine göre yeniden tanımlanması demekti. Bu Fetih ve aynı zamanda İsrail için kabul edilemez bir durumdu. Uluslararası ve yerel gerilim Filistin Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas ve Hamas hükümeti arasında siyasi mücadele ve çatışmaya sebep olmuştur. Bu çatışmalar hükümet sorumluluk alanları ve Filistin Yönetimi kurumları üzerindeki farklı anayasal yorumlara dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hamas, Filistin, İsrail, Gazze, Seçim.

ABSTRACT

(FROM RESISTANCE TO GOVERNMENT; GOVERNMENT EXPERIENCE OF HAMAS)

This article examines how power struggle and conflict between Hamas government and Palestinian Authority Apparatuses has arised. In the aftermath of the 2006 Palestinian Legislative election, electoral victory of Hamas had an deeply impact on the balance of forces within the Palestinian political system. Up to the elections the establishments of both the Palestinian Liberation Organization (PLO) and the Palestinian Authority were governed by the Fatah. PLO was established as an representative apparatus all Palestinians who were living in the palestinian and whole around the world whom expelled from Palestine. In time Fatah took possession of PLO and exclude the other Palestinian fractions. Other resistance movements has began to act independently from PLO.

But in the Oslo Peace Negotiations PLO under Fatah control has represented the Palestinians and signed the Oslo Accords in the name of all movements. Following period Palestinian Authority (PA) was founded by Fatah. This meant within the PA Presidency, the government, the security forces and the Parliament was under the

* Yrd. Doç. Dr. Niğde Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı, stafflioglu@gmail.com, stafflioglu@nigde.edu.tr.

control of Fatah. The possession of majority in the parliament and in the government was the vital threat to the forty years Fatah domination in the Palestinian politics. It means the redefinition of the PA policies and parameters according to the Hamas islamic resistance principles. It was unacceptable change for the Fatah as well as Israel. International and domestic tensions have caused political struggle and conflicts between PA President Mahmoud Abbas and Hamas government. These conflicts based on the realms of governmental responsibility and different constitutional interpretations over the Palestinian Authority institutions.

Keywords: Hamas, Palestine, Israel, Gaza, Election.

Giriş

Tarihsel süreç içinde İsrail-Filistin sorununda temel çıkmazlardan biri Filistin halkının temsil meselesi olmuştur. Meşru temsil için yasal bir yapı oluşturmak işgal sebebiyle bugüne kadar mümkün olmamıştır. Filistin halkını temsil için oluşturulan Filistin'i Özgürleştirme Örgütü (FKÖ) zaman içerisinde El Fetih hareketinin hâkimiyetine girerek Filistinlileri temsilden gün geçtikçe uzaklaşmıştır. Bugün Filistin nüfusunun yarısından fazlası Filistin coğrafyası dışında yaşamaktadır.¹¹³ Oslo barış görüşmeleri ise FKÖ adına sadece El Fetih ve Arafat önderliğinde yürütülmüştür. Bunun sonucunda ortaya çıkan siyasi yapı Filistin halkının tamamını temsilden uzak kalmıştır. Arapça, Farsça ve İbranice kaynaklara ulaşabilme imkânımız tahlillerimizde birincil kaynakları kullanmamızı sağlamaktadır.* Filistin yönetimi için FKÖ kurucu misakı gibi üst ve kapsayıcı normla beraber Filistin Anayasası da bulunmaktadır. Bu zeminde FKÖ kurucu belgelerinde ve Filistin anayasasındaki egemenlik dağılımı ve çatışmasını da ortaya koymaya çalışacağız. Bu çatışma Hamas'ın hükümet kurması ve Filistin meclisinde çoğunluğu elde etmesi ile daha sarıh bir şekilde ortaya çıkmıştır. İncelememiz siyasi kuram ve söylemlerden ziyade siyasi çatışmanın hukuki zeminini içerecektir.

Hamas'ın Seçim Zaferi

Filistin'de 25.1.2006 tarihinde yapılan milletvekili seçimlerinde 132 sandalyeli mecliste Hamas 74, El Fetih ise 45 sandalye kazanmıştı.¹¹⁴ Esas itibarıyla bu seçim sonucu Amerikan ve İsrail yönetimleri'nin yanında bazı Arap yönetimlerinde de büyük şaşkınlık ve rahatsızlık yaratmıştı. İsrail yönetimi gibi ve El Fetih de bu sonucu beklemiyordu. Hamas, Müslüman Kardeşler hareketinin Arap dünyasındaki tek silahlı örgütü konumundaydı. Bu durum doğal olarak Müslüman Kardeşler hareketinin doğduğu yer olan Mısır'da daha büyük kaygı yaratmıştı. Hamas yönetiminden Ahmet Bahr Hamas'ın bu zaferinin Müslüman Kardeşlerin ve Filistinde direniş ve cihad seçeneğinin zaferi olarak ilan ediyordu. Mısır Cumhurbaşkanı Mubarek ise, bir İsrail gazetesine verdiği demeçte İsrail'in eskiden olduğu gibi barış görüşmelerinde Mahmut Abbas ile devam etmelerini tavsiye ediyordu.¹¹⁵ Bunun ardından Hamas'ın hükümet kurması için İsrail'i tanıması gerektiğini ve böylece Hamas'ın İsrail ile barış görüşmelerine katılabileceğini belirtiyordu. Mahmut Abbas

¹¹³ Farsoun, Samih K., Aruri, Naseer H., Palestine And The Palestinians, A Social and Political History, Westview Press, U.S.A., 2006, s.111.

* Bölgede bizzat bulunmamızda gerek kaynaklara doğrudan ulaşmamız ve sahada gözlem yapma imkânı sağlamıştır.

¹¹⁴ Muhsin Salih et al., Mısır ve Hamas, Merkez'ül-Zeytun Lidirasat-ı ve'l-iştîşarat, Beyrut, 2009, s. 14.

¹¹⁵ İbid., s. 15.

da aynı şekilde kurulacak hükümetin Oslo anlaşması ve geçmiş hükümetin imzaladığı tüm anlaşmaların kabul etmesi gerektiğini açıklamıştı.¹¹⁶ Bu da esas itibarıyla İsrail devletinin tanınması ve onunla barış görüşmeleri için masaya oturulması anlamına geliyordu.

Hamas seçim zaferinin hemen ardından, Fetih ile beraber bir hükümet kurabilecekleri yönünde mesajlar göndermişti. Fakat bu ifadeler karşısında Fetih'in önemli isimleri bu teklife son derece sert cevaplar verdiler. Muhammed Dahlan Fetih'e bağlı silahlı birliklerin töreninde " Hamas'ın önderliğinde bir hükümeti katılmalarının Fetih için bir utanç olduğunu ifade edecekti."¹¹⁷ Filistin Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas ise seçim sonuçları açıklanmaya başladıktan sonra yeni hükümetin Oslo barış anlaşmaları çerçevesinde bir siyasi program uygulamasının zorunlu olduğunu ifade etmekteydi. Seçim sonuçlarının açıklanmasının bir gün sonrasında Mahmut Abbas, tüm emniyet kuvvetlerinin başkanlarını toplayarak bundan sonra sadece kendisine karşı sorumlu olduklarını ve tüm raporları kendisine sunmalarını isteyecekti. Daha önce sınırların ve doğal olarak Batı Şeria ve Gazze'deki sınır geçişlerinin denetimi hükümete ait iken Mahmut Abbas, çıkardığı bir kararname ile sınır güvenliğini de kendisine bağlı hale getirecekti. Sivil savunmanın da bağlı olduğu başına Reşit Ebu Şebak'ı getirdiği ayrı bir genel müdürlük ihdas edecekti.

Arafat'ın son döneminde Mahmut Abbas, Amerikan ve İsrail yönetimlerinin desteğiyle Filistin yönetimi başkanından bazı yetkileri devralmıştı.¹¹⁸ Bu süreçte Abbas yakın bir zamanda Hamas'ın hükümet kurmasını hiç düşünmemişti. Şimdi ise hükümetin sahip olduğu bu anayasal yetkileri geri almaya çalışmaktaydı. El Fetih, Filistin'i Özgürleştirme (kurtuluş) Örgütü'ne (FKÖ)¹¹⁹ hâkim olmasıyla yaklaşık kırk yıldır Filistin adına hareket ediyordu. 1993 Oslo barış sürecinden sonra ise Filistin yönetiminin meşru hükümeti konumuna gelerek yeni siyasi yapı El Fetih hâkimiyetinde kurulmuştu. Hamas'ın da dâhil olduğu islami direniş hareketleri Oslo anlaşmasını tanımadıkları için bu siyasi yapının dışında kalmışlardı.

Hamas hükümeti ile El Fetih arasındaki yetki ve egemenlik çatışması seçim sonuçları ilan edilir edilmez başlamıştır. Bir önceki Meclis 2.3.2006 tarihinde seçim sonuçları açıklanmasının hemen ardından toplanarak birçok kritik yasa çıkarılmış ve önemli mevkilere yeni atamalar yapılmıştır. Bu toplantıda Başkan'a bağlı olacak yeni kurumlar ihdas edilmiş ve hükümetin yetkilerinin bazıları Başkan'a devredilmiştir. Hamas yönetimi bu duruma şiddetle karşı çıkmış seçimlerden sonra eski meclis'in görev ve yetkilerinin bittiğini ve kanun çıkarma ve atama yapamayacağını ilan etmiştir. Fakat Meclis'in seçim sonrası son oturumunu açan Ruhi Futuh eski meclis'in görevinin ve yetkilerinin yeni meclis'in yemin etmesine kadar devam ettiğini

¹¹⁶ Muhsin M. Salih et al., Sıra'ül-İradaat Sulük'ül-Emni lifetih ve Hamas ve'l-etraf'ül-maniyetü, Merkez'ül-Zeytun Lidırasat-ı ve'l-iştışarat, Beyrut, 2008, s. 13.

¹¹⁷ a.g.e. , s.13.

¹¹⁸ Filistin anayasası 1997 yılında hazırlanmış 2002 Mayıs ayında ise Arafat tarafından onaylanarak aynı yıl yürürlüğe girmiştir. 2003 Mart ayında ise Amerikan yönetiminin de baskısı ile Başbakanlık makamı ihdas edilmiştir. Bu anayasanın 39. maddesine göre Filistin Yönetimi Başkanı aynı zamanda Silahlı Kuvvetler'in Başkomutanı olmaktadır. Aynı şekilde başkan Filistin'in diğer ülkeler nezdinde bulunan temsilcileri atama yetkisine de sahiptir. (Md.40) Filistin Meclis'in onayladığı kanunları kendisine ulaştıktan sonra en geç 30 gün içinde onaylamalı ya da meclise göndermelidir. Eğer Meclis üçte iki çoğunlukla yasayı tekrar kabul ederse kanun onaylanmış kabul edilir. (Md.41)

¹¹⁹ "Munazzamatü'l-Tahrirü'l-Filistin" Arapça orjinalinden ki Filistinden kasıt İsrail'in işgali altındaki tüm Filistin topraklarını (1967 öncesi de dahil) kapsadığı ve kuruluş belgesindeki toprakların özgürleştirilmesi hedefi çerçevesinde asli ifadesi kullanılmıştır. Ayrıca etimolojik olarak da Arapça (ريدرحت) kelimesinin Türkçe karşılığı kurtuluş kelimesi değil özgürlükleştirme'dir. Al Mawrid, s. 285.

söylemiştir.¹²⁰ El Fetih yönetimi Filistin Anayasasının 47. maddesine dayanarak eski meclis'in görev süresinin yeni meclis üyelerinin yemin etmesine kadar devam ettiğini iddia etmiştir. Neceh Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Ahmed Mubarek Halidi ise bu son yapılan meclis'in meşru olmadığını velâyet süresi ile Yetki arasında fark olduğunu ifade etmiştir.¹²¹ Ona göre eski meclisin süresi devam etmekle beraber anayasa değiştirmek veya kanun yapmak gibi bir selâhiyeti kalmamıştır. Bununla beraber seçim ilanından sonra milletvekillerinin birçoğu yeniden seçilememiştir. Hamas'ın yöneticilerinden Said Syyam ise yetkisi biten eski meclisin çıkardığı kanunları tanımayacaklarını ve bunların ilga edeceklerini açıklamıştı. Fakat temel sorun yeni meclisin çıkaracağı kanun ve anayasa değişikliğinin Filistin Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas tarafından onaylanması aksi halde kanunların geçmesi için meclis'in üçte iki çoğunlukla onayı gerekmektedir. Yeni meclis'in siyasi dağılımında ise bu mümkün görünmüyordu.

Filistin Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas'ın son anda yaptığı önemli değişikliklerden birisi de Anayasa Mahkemesinin yapısının belirlenmesinde olmuştur. (23.1.2006) Daha önceki yasaya göre Anayasa Mahkemesi başkanı ve üyelerinin atanmasında Meclis onayı istenirken yapılan değişiklikle artık sadece Başkanın ataması yeterli olmaktadır. Bu durum Filistin Anayasa Mahkemesini Filistin Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas'ın bir nevi bürokratları haline getirmekteydi. Hemen ardından tüm memur ve bürokratların idari ve mali soruşturma ve takiplerini yapan bir divan'a başkan atamıştır. Başkan'a bağlı bu divan sayesinde Mahmut Abbas bürokrasi üzerinde daha etkin hale gelmekteydi. Aynı zamanda bu yapı sayesinde Hamas'ın üst düzey bürokratlara atama yapmasını engellemek ve El Fetih'in bürokrasi üzerindeki hâkimiyeti korunmak isteniyordu. Filistin Meclisi Hukuk Uzmanı Assam Abidin ise bu durumun Anayasasının 38. ve 68. maddeleriyle çatıştığını ifade etmektedir.¹²² Hükümetin yürütme gücünden kaynaklanan en hayati ve işlevsel görevler bu çerçevede elinden alınmaktadır. Abbas, Meclis çalışanlarının bağlı olduğu idari amirini bile yeni meclise bırakmadan kendisi atamıştı.

Bu şartlar altında Hamas üyelerinin çoğunlukta olduğu yeni meclis 18 Şubat 2006 tarihinde yemin ederek görevine başlamıştı. Meclis Başkanı seçilen Aziz Duveyk'in ilk işi Meclis'in seçimlerden sonra yaptığı oturumda aldığı kararları yeni mecliste tekrar oylamak için durdurmak olmuştu. Bunun içinde son oturumda yapılan tüm üst düzey atamalar da dâhildi. Fakat El Fetih Meclis grubu başkanı Azzam Ahmed, Meclis başkanının bir önceki meclis'in aldığı kararları dondurmak ya da iptal etmek gibi bir yetkisi olmadığını ve bunun mümkün olmadığını iddia ediyordu. El Fetih'e bağlı Meclis çalışanları ise gerekli dosyaları yeni Meclis Başkanı Duveyk'e göndermiyor hatta Meclis içerisinde telefon görüşmeleri bile kesiliyordu.¹²³ Duveyk buna rağmen eski alınan kararların iptali için Meclis oturumuna açtı fakat El Fetih Milletvekilleri bu oturumu kanunsuz ilan ederek katılmadılar. Hatta görüşme esnasından El Fetih'in kol kuvvetleri Meclis içerisine ateş açtılar.¹²⁴ Önceki El Fetih hükümeti yine son dönemde Hamas hükümeti üzerinde gerek mali baskı gerek

¹²⁰ Meryem Aytani ve Muhsin Muhammed Salih, Sıra'ül- Selahiyat beyne Fetih ve Hamas, Merkez'ül-Zeytun Lidırasat-ı ve'l-iştışarat, Beyrut, 2008, s. 26.

¹²¹ a.g.e. , s. 28.

¹²² a.g.e. , s. 34.

¹²³ Aytani ve Salih, Sıra'ül-Selahiyat beyne Fetih ve Hamas, s. 36.

¹²⁴ "Ba'd Celese Asıfa Li'l-Meclis'ül-teşri'i ilgat kararar menha Reis Sultat Evsa", El Kuds'ül Arabî, 7 Mart 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2006/03Mar/07MarTue/> , s.1.

toplumsal baskı oluşması için binlerce yeni memur almış, bu memurlar ise hemen seçim sonrası maaşlarını alamadıkları için maliye bakanlığına saldırmışlardı.¹²⁵

Aynı zamanda El Fetih, kendi hâkimiyetinde olan Filistin'i Özgürleştirme Örgütü'nü (FKÖ) ise gerek iç gerek dış ilişkilerde hükümetin yetkisini azaltmak için kullanmaktaydı. Zaten El Fetih mensubu Reşat Ebu Reşak'ın başına getirildiği Emniyet Müdürlüğü, kolluk kuvvetlerini yönetme bakımından iç işleri bakanını işlevsiz hale getiriyordu. Bunun üzerine Hamas hükümeti sonraki süreçte İç işleri bakanlığına bağlı ayrı bir kurum ihdas etmek zorunda kalacaktı. Doğal olarak Hamas kendi eğitilmiş direniş unsurlarını bu kolluk kuvveti bünyesinde toplamaya başlamıştı.¹²⁶ Bunun üzerine Mahmut Abbas bunun kanunlara aykırı olduğunu ilan ederek alınan kararı ilga ettiğini duyurdu.¹²⁷ Filistin Yönetimi Başkanlığına yani El Fetih'e bağlı Filistin Televizyon ve Radyosundan Hamas hükümeti aleyhine yayımlar yapılmaktaydı. Daha önce hükümete bağlı bu birimlerde sonradan Filistin Yönetimi Başkanlığına bağlanmıştı. Gazze'de artık iki silahlı kolluk kuvveti bulunmaktaydı ve bu sebeple sokaklarda çatışmalar başlamıştı. Filistin Meclis Başkanı Aziz Duveyk ile Filistin Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas 2006 yılı Mayıs ayında Milli Birlik ve Yetki çatışmaları gibi konuları konuşmak üzere görüşmeler yaptılar. Hamas hükümeti bu süreçte aynı zamanda yasal gücünü kullanıp sokaklarda asayiş sağlaması için kendi kolluk kuvvetlerinin Gazze'de görevlendirmişti. Fetih sözcüsü ise Hamas hükümetine bağlı kolluk kuvvetlerinin sokaklarda hâkim olmaya başlamasının ardından İç işleri bakanını bu eylemle çatışmaları körüklediğini ifade ediyordu.¹²⁸ İsrail yönetimi bir taraftan Hamas'ın hükümeti sebebiyle Filistin'e iktisadi abluka uygulamakta ve diğer taraftan İsrail Dış İşleri bakanı Mahmut Abbas'a ya seçimlerin yeniden yapılmasını ya da Hamas hükümetinin değişmesi için halk oylaması yapılmasını tavsiye etmekteydi.¹²⁹

Mahmut Abbas, Hamas hükümeti programının Filistin'i Özgürleştirme Örgütü (FKÖ)'nün esaslarıyla çatışmaması gerektiğini bu çerçevede Hamas hükümetinin İsrail'i tanıması gerektiğini ifade etmekteydi.¹³⁰ Filistin'i Özgürleştirme Örgütü Filistin halkının içerde ve dışarda tek yasal ve en üst temsil siyasi yapısıydı. Bu örgüt ise uzun zamandan beri El Fetih örgütünün hâkimiyetinde bu sebeple diğer Filistinli örgütler tarafından meşruiyetini kaybettiği düşünülen bir yapıydı. 17 Nisan 2006 tarihinde İsrail'de İslami Cihad Hareketinin askeri kanadı Kudüs Tugaylarının gerçekleştirdiği eylemi Mahmut Abbas'ın terör olarak nitelendirmesi diğer direniş hareketlerinin El Fetih ve Filistin Yönetimi Başkan'ından daha da uzaklaşmalarına sebep olmuştur.

¹²⁵ "İ'tikal Naşit min Hamas bi't-tuhme katli Zabiti't-şurta", El Kuds'ül Arabî, 13 Şubat 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2006/02Feb/13FebMon/>, s.1.

¹²⁶ "Tayin'ül Kaid'ül Lecan'ül-mukaveme Şabiye Murakiben A'mmen li'l-Veziratü'l-dâhiliye teşekkül kuvve min rical'ül-emin ve'l-fesail limuvaciheti inkibal'ül-emni", El Eyyam, 21 Nisan 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010, <http://www.al-ayyam.ps/znews/site/default.aspx?Date=4/21/2006>, s.1.

¹²⁷ "Abbas yufeccir Ezme ve yelga kararât-ı Hamas bîteşkil-i kuvvetü cedide ve tayin ahadî zuama'il-mukaveme", El Şark'ül Evsat, 22 Nisan 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010, <http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&issueno=10007&article=359506&feature=>, s.1.

¹²⁸ Velid Avaz, "Hamas teşir kuvvetü emniye cecidetü ve Abbas ye'emmir şurta bivakfiha", El Kuds'ül Arabî, 18 Mayıs 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2006/05May/18MayThu/>, s. 1.

¹²⁹ Salih, Sıra'ül-İradaat Sulük'ül-Emni lifetih ve Hamas ve'l-etraf'ül-maniyetü, s. 22.

¹³⁰ a.g.e., s. 16

İsraili Asker Celad Şalit'in Esir Edilmesi ve Direnişin Devamı

Hamas'ın, Filistin içerisindeki diğer İslami hareketler tarafından seçimlere girmesi ve hükümet kurması şiddetle eleştirilmekteydi. Bu durumu dolaylı da olsa Oslo anlaşmasının tanınması ve direnişin geri plana atılması olarak değerlendiriyorlardı. Hamas ise direniş faaliyetlerinden vazgeçmeyeceğini ifade etmekteydi ve bunun neticesinde 25 Haziran 2006 tarihinde diğer 3 direniş hareketiyle yapılan ortak bir eylem ile Kerim Ebu Salim geçiş bölgesinden İsrail asker Celad Şalit'i esir alındı.¹³¹ Hamas ve eyleme katılan diğer direniş hareketleri ilk yaptığı açıklamada askerin serbest bırakılması karşılığında bin Filistin'li esirin serbest bırakılması, saldırı ve ablukaların kaldırılmasını istediler.¹³² Filistin Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas, seçimlerden sonra Filistinli Esirlerden sorumlu bakanlığa bağlı olan esirlerin durumu ve hapishelerin idaresi görevini El Fetih'in hâkim olduğu Filistin'i Özgürleştirme Örgütü (FKÖ) nezaretinde yapılacağını ilan etmişti. Hamas bu eylem ile bu konuda fiili olarak söz söyleme hakkının kendilerinde olduğunu da ortaya koymuş oluyordu. Hamas yönetimi İsrail ile esir görüşmelerinde tek aracılığı Mısır olarak kabul ettiklerini ilan etmişti.¹³³ Fakat Mısır hükümetinin Refah sınır kapısını açmaması ve ablukaya etkin destek vermesi Hamas'ın Mısır yönetimine bu konudaki tavrını değiştirecektir. Bunun neticesinde 2008 Aralık ayında Gazze saldırılarından sonra Hamas yönetimi esir görüşmelerinde Almanya'yı arabulucu olarak kabul etmesiyle Mısır'ı geri plana atacaktır.

Seçimlerden sonra Filistin Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas'ın İçişleri bakanlığına bağlı kolluk kuvvetlerini kendi yönetimine alması, İç işleri bakanlığını fiilen işlevsiz bırakmıştı. Hükümet bu çerçevede sahip olması gereken üst düzey bürokrat atama ve tayin gibi konularda sıkıntı çekiyordu. Mahmut Abbas, aynı zamanda El Fetih milletvekili olan Muhamed Dahlan'ı Filistin Milli Güvenlik Müsteşarı olarak tayin etmişti. Hükümet ise bunun Anayasaya aykırı olduğunu bir milletvekilinin bürokraside görev alamayacağını söylüyordu.¹³⁴ Bu durum aynı zamanda kolluk kuvvetlerinin İç işleri bakanına karşı sorumlu olmamaları gibi bir durum ortaya çıkıyordu. İç işleri bakanı Said Sayyam ise bu durum karşısında 17 Mayıs 2006 günü Filistin'de asayişin sağlayacak kendisine bağlı güvenlik teşkilatı kurulacağını ilan ediyordu.¹³⁵ Mahmut Abbas ise bunu ilga eden bir karar yayımlıyordu. Fakat Sayyam ise var olan güvenlik birimlerinin kendi talimatlarına uymadığını bu sebeple asayişin sağlamak için bu birimi kurmaya mecbur kaldıklarını açıklıyordu. Sayyam, Filistin Anayasasının 69. maddesine göre ülkede güvenliğin ve asayişin sağlanmasından İç işleri bakanının sorumlu ve yetkili olduğunu buna bağlı olarakda kurulan teşkilatın Anayasal hakları olduğunu ifade ediyordu.¹³⁶ Hemen ardından Filistin Meclis Başkanı da, İç işleri bakanlığına bağlı bir kurumu ilga

¹³¹ “ İstişhadü Şabeyn ve Muktil Cundiyeyn İsrailiyeyn ve İhtıfat Salis fi'l-amaliyatü al'a Mevki'a Askeriya Cenubu Gazze”, El Hayat'ül Cedid, 26 Haziran 2006, <http://www.arab2.com/f/f.html?http://www.alhayat-j.com/> (Erişim Tarihi 24 Mart 2010), s. 1.

¹³² “İsrail terfuz tahrir 1000 esir-i Filistini ve teheddüd biictiyah'ül-mıntıkätü'l-şimaliyetü min Kıt'a Gazze”, El Şark'ül Evsat, 2 Temmuz 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010, <http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&article=371141&issueno=10078>

¹³³ Salih, Mısır ve Hamas, s. 22.

¹³⁴ Aytani ve Salih, Sıra'ül-Selahiyat beyne Fetih ve Hamas, s. 58.

¹³⁵ “Kuvveti Vezirü'd-dahiliyetü'l-filistini tebaşir amaliha fi Gazze”, El Şark'ül Evsat, 18 Mayıs 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010,

<http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&issueno=10033&article=363778&feature=>

¹³⁶ Aytani ve Salih, Sıra'ül-Selahiyat beyne Fetih ve Hamas, s. 65.

etmenin Filistin Yönetimi Başkanının yetkisinde olmadığını açıklıyordu. El Fetih ise Hamas'ın kendine ait bir milis kuvvet kurduğunu, hükümet ise her Filistinli hareketten isteyen herkesin bu güvenlik birimlerine katılabileceğini söylüyordu.¹³⁷ Bu yeni kolluk kuvvetleri asayiş sağlamasındaki temel zorluk, Filistin Yönetimi Başkanı Abbas ve El Fetih yöneticilerinin devamlı olarak bu güvenlik kuvvetlerinin meşru olmadığını ilan etmeleri ve diğer Başkan'a bağlı kolluk kuvvetlerinin işbirliği yapmamasıydı. Bu yeni kolluk kuvvetlerine hükümet maddi sıkıntıdan dolayı uniforma ve silah vermekte zorlanıyordu. El Fetih bağlı subay ve polisler hiç bir şekilde Hükümetin emirlerini yerine getirmiyorlar¹³⁸ bu durumda gerek sokakta asayiş sağlanması konusunda gerekse bürokraside çatışmaya sebep oluyordu. El Fetih üyesi Mahmut Abbas'a bağlı kolluk kuvvetleri ile hükümete bağlı güvenlik birimleri arasında silahlı çatışmalar başlamıştı.¹³⁹

El Fetih mensubu Divan başkanı Refik Hüseyini ise ayrı bir kolluk kuvvetinin kurulmasının mümkün olmadığını sadece var olan Genel Müdürlüğe bağlı bir birim kurulabileceğini iddia ediyordu.¹⁴⁰ Söz konusu durumda ise kolluk kuvvetleri Hükümetin emrinde değil Filistin Yönetimi Başkanına bağlı kalacaklardı. Aynı şekilde Hamas hükümeti Gazze'de olduğu gibi Batı Şeria'da da hükümet olarak idari ve siyasi olarak hâkimiyet kurmak istiyordu fakat buna izin verilmiyordu. Esas itibarıyla Batı Şeria fiili olarak İsrail işgalinde olması sebebiyle gerçekte kimse fiili olarak Batı Şeria'da hâkim değildi.

Filistin Hükümetinde iç işlerin de olduğu gibi diplomasi ve dış işleri bakanlığı da bazı hukuki çıkmazlar içindeydi. Filistin halkının en üst yasal temsilcisi kabul edilen Filistin'i Özgürleştirme Örgütü (FKÖ), dolayısıyla Başkan Mahmut Abbas ve El Fetih kendisini Filistin'i uluslararası alanda tek temsilci olarak kabul ediyordu.¹⁴¹ Filistin Diploması Usul Kanuna göre yurt dışında yeni temsilcilikler açmak ve kapamak Dış işleri bakanının görevlendirmesi ve Filistin Yönetimi Başkanı onayına bağlıydı.¹⁴² Fakat Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) ve dış işleri bakanlığı arasındaki görev ayrımı sarih değildi. Diploması Usul kanununa göre dış işleri bakanlığı, diğer ülkeler, bölgesel ve uluslararası örgütler ile ilişkilerin geliştirilmesi, Filistin'in yurt dışında temsili, tüm diplomatların idari, siyasi ve mali denetimi, kanun çerçevesinde atanması, tayini ve bakanlar kurulu onayıyla diplomatik pasaport vermek¹⁴³ ile yetkiydi. Fakat 2006 yılının Temmuz ayında Filistin Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas, Filistin Özgürleştirme Örgütü (FKÖ) başkanı olarak yurt dışındaki tüm Filistin Büyükelçiliklerine ve Filistin'i Özgürleştirme Örgütü (FKÖ) temsilciliklerine bir bildiri göndererek bundan sonra Filistin'i Özgürleştirme Örgütü siyasi sorumlusu

¹³⁷ Bu yeni kurulan İç işleri bakanlığına bağlı kolluk kuvvetine katılım: Hamas: 2500, Fetih: 1100, Halk Direniş Cephesi: 600, Halk Cephesi:250, Demokratik Cephe: 50, Arap Özgürleştirme Cephesi: 202, Halk Önderliği Cephesi:100, Ahmed Ebu Reyş Birlikleri: 90, Vadi'a Haddad Grubu: 70, Bağımsız: 540.

¹³⁸ Salih, Sıra'ül- İradat Sulük'ül-Emni lifetih ve Hamas ve'l-etraf'ül-manıyetü, s. 110.

¹³⁹ Velid Avaz, "Edet limuktil Selasetü ve İsabe 11 fi Han Yunis ve İndila'Harik Bi'l-meclis Teşri biramallah" El Kuds'ül Arabî, 9 Mayıs 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2006, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2006/05May/09MayTue/>, s.1.

¹⁴⁰ "İmma Demmic El Kuuvetü'l-tenfiziyetü Fi'l-echizetü imma Halluha" El Eyyam, 11 Ocak 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2007/01/11JanThu/>, s.21.

¹⁴¹ Aytani ve Salih, Sıra'ül- Selahiyat beyne Fetih ve Hamas, s. 48.

¹⁴² Filistin Diploması Usul Kanunu Madde 2, Erişim Tarihi 6 Nisan 2010, http://www.mofagov.ps/ar/index.php?p=ministry_4, s.2.

¹⁴³ a.g.e. , Sadece Büyükelçilerin atanması Filistin Yönetimi Başkanı onayıyla gerçekleşiyordu. Diploması Usul Kanunu, Md.7, s.4.

Kaddumi'nin Filistin'lilerin uluslararası alanda temsili ile görevlendirildiğini duyurdu.¹⁴⁴ El Fetih, kendi hâkimiyetinde olan Filistin'i Özgürleştirme Örgütü ile hükümet arasında hiyeyarşiyi ortaya koyarak hükümetin yetki bakımından aşağıda kaldığını ifade ediyordu.¹⁴⁵ Hâlbuki 2003 yılında Yaser Arafat döneminde Başbakan olan Mahmut Abbas kendisi bizzat tüm yabancı büyükelçiliklere ve uluslararası kuruluşlara gönderdiği tamimde, dış ilişkilerde Filistin hükümeti dış işleri bakanının sorumlu olduğunu bildiriyordu.¹⁴⁶

Milli Birlik Hükümetinin Kurulması

El Fetih'in üst düzey asker ve istihbaratçıları Gazze'de çatışmalarda öldürülmeye başlayınca 16 Ağustos 2006 tarihinde Abbas ve Filistin Hükümeti Başbakanı İsmail Haniye oluşturulacak Milli Uyum anlaşması çerçevesinde Milli Birlik Hükümeti kurmak için görüşmelere başladı.¹⁴⁷ Bu görüşmeler sürecinde çatışmalar şiddetlenmiş, Filistin Yönetimi Başkanı Abbas sahip olduğu dış desteği ve maddi gücü Filistin Hükümeti aleyhine kullanmaya başlamıştır. Gazze'de maaşları ödenmeyen memur ve çalışanlar grevlere başlamış bu durum zaten var olan İsrail ablukasının da etkisiyle Gazze'de yaşamı daha da zorlaştırmıştır. Abbas, Uluslararası alanlarda Hamas'ı Filistin Özgürleştirme Örgütü üst otorite olarak kabul etmeye ve Oslo anlaşmaları çerçevesinde İsrail'i tanımaya zorluyordu.

Uzun görüşmeler sonucu El Fetih ve Hamas arasında 2 Şubat 2007 tarihinde Mekke'de anlaşma imzalandı. Bu anlaşmaya göre Filistin'da iç çatışmalardan dolayı kan dökülmesi durdurulmalı ve işgal karşısında Milli bir duruş sergilenmelidir. Taraflar arasında imzalanacak esaslar çerçevesince Milli Birlik Hükümeti kurmak için acil çalışmalara başlanacaktı. Daha önce üzerinde anlaşılan Kahire ve Şam uyum anlaşmaları çerçevesinde Filistin'i Özgürleştirme (FKÖ) yeniden yapılandıracaktır.¹⁴⁸ Esas itibarıyla bu anlaşmanın çıkmazlarının başında anlaşma maddelerinin muğlâk ifadeleri gelmekteydi. Filistin Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas Mekke Anlaşmasının iki hedefi olduğunu, birincisi iç çatışmaları durdurmak ikincisi ise Hamas hükümetine Uluslararası meşruiyet kazandırmak olduğunu ifade ediyordu. Bu ise Hamas'ın da içinde olduğu yeni hükümetin İsrail'i tanınmasıyla olacaktı.¹⁴⁹ Mahmut Abbas ve El Fetih'e göre kendileri uluslararası meşruiyete sahiptiler fakat Filistin'in resmi seçilmiş hükümeti bu meşruiyete sahip değildi.

17 Mart 2007 tarihinde yeni Milli Birlik hükümeti görevine başlamıştı. Tarafsız bir içişleri bakanı atanmış fakat o da Filistin Yönetimi Başkanı Abbas'ın kolluk kuvvetlerinden sorumlu müdür olarak atadığı Reşid Ebu Reşak ile yetki çatışması sonucu görevden ayrılmıştı. Kendisi istifa mektubunda İçişleri bakanı olarak

¹⁴⁴ Aytani ve Salih, Sıra'ül-Selahiyat beyne Fetih ve Hamas, s. 50

¹⁴⁵ "Musa Ebu Marzuk: El Hareketü terhibü bi'ey Mubadaratü tesa' li'inha El Ezmetü'l-dâhiliye ala Kaidetü'l-hivar", El Kuds'ül Arabî, 11 Temmuz 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2007/07/11JulWed/>, s.5.

¹⁴⁶ a.g.e. , s. 51

¹⁴⁷ "Abbas ve Haniye Yebhasan İmkaniyeti Hükümet-i İtila'fiye ve Hamas Tettehuz Kararen bitecil teşkiliha", El Şark'ül Evsat, 16 Ağustos 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010, <http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&article=378224&issueno=10123>

¹⁴⁸ Merkez'ül-Zeytun Lidırasat-ı ve'l-iştışarat, Mısır ve Hamas, s. 27

¹⁴⁹ "Kımmetü'l- Selasiye teakida El Yevm Vasati Tatiym İlamı ve Hafid Sekafe'l-tevekkuat bihudus İnfırac" El Hayatü'l-Cedid, 19 Şubat 2007, Erişim Tarihi 25 Mart 2010, <http://www.arab2.com/f/f.html?http://www.alhayat-j.com/>, s.1.

fiili hiç bir yetkiye sahip olmadığını belirtmişti.¹⁵⁰ Bu durum temel sorunlardan biri olan milli bir çerçevede kolluk kuvvetlerinin yeniden yapılanmasını engellemiştir. Esas itibarıyla silahlı güçlerin yeniden yapılanması Milli Birlik Hükümeti kurulmasındaki temel hedeflerden biriydi.

General Dayton Planı; Amerikan, İsrail ve Mahmut Abbas'ın ortak Hamas'ı Tasfiye Planı

Yaser Arafat, 2000 yılındaki Camp David görüşmelerinden sonra Filistin'e geri dönerek gerekirse tekrar direneşe dönebilecekleri açıklamıştı. Bunun ardından ikinci intifa hareketi başlamış ve Arafat'ın vefatından (Arafat'ın Doktoruna göre İsrail ajanları tarafından zehirlenmiş bu sebeple şehadetinden) sonra Mahmut Abbas İsrail yönetimi ile daha yakın iş birliği kurmaya başlamıştı. Mahmut Abbas'ın Filistin Yönetimin'e başkan seçilir seçilmez, Amerikan ve İsrail yönetimleri, Mahmut Abbas'a daha önce Amerikan hükümeti tarafından açıklanan Yol Haritası çerçevesinde, acil güvenlik işbirliği anlaşmaları imzamasını istemişlerdi. Bunun üzerine 2005 yılı Mart ayında Bush, Şaron ve Mahmut Abbas yönetimleri arasında Filistin Silahlı Kuvvetlerinin eğitimi, techizi ve İsrail ve Filistin yönetimi arasındaki emniyet işbirliğinin uyum ve denetimini içeren bir güvenlik anlaşması imzalanmıştır.¹⁵¹ Hamas'ın genel seçimleri kazanmasının ilanının ardından Mahmut Abbas, kendisinin Filistin Yönetiminin seçilmiş başkanı olduğunu ve İsrail ile sorunun görüşmeler ve barış yoluyla çözüleceğini duyurmuştur. Buradaki mesaj Hamas hükümetine dış işlerinde son sözü söyleme yetkisine sahip olmayacağını açıkça ilanı olmuştur. Hamas hükümeti ise doğal olarak seçimler öncesi vaad ettiği siyasi reform ve Filistin halkının işgale karşı uluslararası hukuktan doğan temel direniş hakkı, Filistinli mültecilerinin geri dönüş hakkı gibi temel haklarını savunmak istemesiydi. Aynı şekilde Hamas hükümet olsa bile İsrail'in Filistin toprakları üzerinde kalan hiç bir parçasını hiç bir şekilde tanımayacağını savunuyordu.¹⁵²

Amerikan yönetimi ise Filistin güvenlik işleri ile ilgilenmesi için Korgeneral Keith Dayton'u görevlendirmişti. Bu çerçevede Ürdün ve Amerika'da yeni Filistin Silahlı Kuvvetleri seçilip eğitime başlanmıştı. Bu Filistin Silahlı Kuvvetlerinin Lojistik ve mali desteği Amerikan, İngiltere, Kanada, Ürdün ve Mısır hükümetlerince karşılanmaktaydı.¹⁵³ Bu birlikler bölgede "Dayton Taburları" olarak bilinmektedir. Bu silahlı birlikler Batı Şeria'da mahkemelerin siyasi tutukluları tahliye kararı vermesine rağmen bu kararları yerine getirmemekteydi. Bu birliklere özel seçilen Filistinliler Batı Şeria ve Gazze'de doğmamış yeni nesilden seçilmektedir. Bundaki temel amaçlardan biri bu kişilerin direnişle ya da toplumla doğrudan bir bağının olmaması istenmektedir. Hatta lise mezunu bile olmamaları tercih sebebidir. Filistin Yönetimi ve

¹⁵⁰ Salih Ne'ami, "Hilaf ala'l-selahiyat yedfea vezirü'l-dahiliyetü'l-filistiniye liistikaletü" El Şark'ül Evsat, 24 Nisan 2007, <http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&article=416367&issue=10374>, (Erişim Tarihi 25 Mart 2010).

¹⁵¹ Merkezü'l-Zeytun Lidirasat ve'l-İstişarat, El Tensikü'l-Emni beyne'l-Sulta ve'l-İhtilal, Beyrut, 2009, s.2

¹⁵² Hamas'ın Seçim Programı Giriş Bölümü 1/14/2006, Erişim Tarihi 18 Mart 2010, <http://www.islamonline.net/arabic/news/2006-01/14article10b.shtml##1>, s.1.

¹⁵³ Aisling Byrne "Businessmen Posing as Revolutionaries": General Dayton and the "New Palestinian Breed" November 2009, Erişim Tarihi 26 Mart 2010, http://amec.org.za/index.php?option=com_content&view=article&id=90:businessmen-posing-as-revolutionaries-general-dayton-and-the-new-palestinian-breed&catid=62:palestine-israel&Itemid=75, s. 3.

El Fetih'e bağlı bu "Dayton Taburları" bir nevi direnişi bastırma ve İsrail'i koruma gücüne dönüşmüştür. Hatta 7000 El Fetih üyesi Arafat önderliğinde başlatılan ikinci intifadaya katıldıkları için tasfiye edilmişlerdi.¹⁵⁴ Esas itibarıyla Hamas'ın genel seçimlere girmesindeki temel etkenlerin başında bu silahlı kuvvetler gelmektedir. Çünkü Filistin Yönetimi ve El Fetih bu silahlı gücü Filistin halkı tarafından seçilen hükümetin meşru kolluk kuvveti olarak nitelendirmekteydi. Hamas, seçimlere girerek hükümette söz sahibi olarak Amerikan ve İsrail yönetiminin bu silahlı güç sayesinde direniş karşıtı etkinliğini kırmak istemekteydi.

Haziran 2007 tarihinde Amerikan Kongresi Filistin Yönetimi için güvenlik yardımı olarak 86 milyon dolarlık bir yardım paketini onaylamıştı.¹⁵⁵ Bu yardım General Dayton emrinde Filistin Mahmut Abbas Yönetimi ve doğal olarak El Fetih'in silahlandırılması ve eğitimi için kullanılacaktı. İsrail istihbaratının bu yeni Filistinli asker ve polislerin seçiminde ve eğitiminde veto hakkı bulunmaktaydı.¹⁵⁶ Hatta gelen silahlar İsrail adli tıp kurumu tarafından incelenecek ve eğer kendilerine karşı bir olayda kullanılırsa bu şekilde tespit edilecekti. Silahlar, Mısır ve Ürdün üzerinden Filistin'e tırlar ile nakledilirken İsrail Ordusu tarafından korunuyor ve Filistin Yönetimi Başkanı Abbas'a bağlı subaylara teslim edilmesi sağlanıyordu.

Bunun üzerine Hamas'ın hükümeti kurmasının ardından Mahmut Abbas'ın emrine Ürdün üzerinden tırlar dolusu silahların Batı Şeria'ya girişine Korgeneral Dayton'un isteğiyle İsrail tarafından izin verildi.¹⁵⁷ Hamas hükümeti kurar kurmaz Amerikan ve İsrail yönetimleri, hükümete İsrail'i tanınması için baskı ve abluka uygulamaya başlamışlardı. Henüz daha Hamas hükümeti bile kurulmadan 2006 yılının Şubat ayında Amerikan ve Filistin yönetimleri Hamas'ın hükümetten uzaklaştırılması için görüşme yaptıkları basına yansımıştı.¹⁵⁸ İsrail Savunma Bakanlığının bazı üst düzey subay ve yetkilileri Abbas Yönetimi ile yaptıkları iş birliği neticesinde birçok aranan Hamas mensubunu ele geçirdiklerini ve Hamas'a yardım eden Filistinlilerin sahip oldukları çiftliklere, fırınlara ve mallara el koyduklarını açıklamıştı. Aynı açıklamada Filistin Yönetimi (Mahmut Abbas ve El Fetih) ile artık ortak düşmana yani Hamas'a sahip olduklarını söylemişti.¹⁵⁹ Filistin Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas'ın uzun süre Gazze'de askeri sorumlusu ve Mahmut Abbas'ın Milli Güvenlik Danışmanı olan Muhammed Dahlan Hamas'a karşı düşmanlığı ile tanınmaktadır. Hatta Dahlan'a göre Hamas ile El Kaide arasında bir fark yoktur.¹⁶⁰ Bu kişi için dönemin A.B.D. Başkanı Bush bazı konuşmalarında "Bizim Adamımız" ifadesini bile çekinmeden kullanabilmektedir.¹⁶¹

Amerikan basının ele geçirdiği bazı gizli belgelere göre Amerikan hükümeti Milli Güvenlik Danışma Elliot Abrams'ı Filistin'de bir iç savaş çıkmasını tahrik

¹⁵⁴ a.g.e. , s.4

¹⁵⁵ Keith Dayton Konuşma Deşifreleri, Soref Symposium, May 7 2009, Erişim Tarihi 26 Mart 2010, <http://www.washingtoninstitute.org/html/pdf/Daytonkeynote.pdf>, s.5.

¹⁵⁶ Byrne , s.7

¹⁵⁷ Basim Kasım et al., Melef'ül-Emni beyne'l-Sulta ve'l-İsrail, Merkez'ül-Zeytun Lidirasat ve'l-İştışarat, Beyrut, 2009 s. 34.

¹⁵⁸ Steven Erkanger, February 14, 2006, "U.S. and Israelis Are Said to Talk of Hamas Ouster" Erişim Tarihi 26 Mart 2010, <http://www.nytimes.com/2006/02/14/international/middleeast/14mideast.html>, s.1.

¹⁵⁹ Byrne, s.5

¹⁶⁰ Jonathan Figchel "Islamization or Secularization of the Palestine Cause", Erişim Tarihi 26 Mart 2010, <http://www.ict.org.il/Articles/tabid/66/Articlsid/639/currentpage/1/Default.aspx>, s.1.

¹⁶¹ April 2008, David Rose, "The Gaza Bombshell", Erişim Tarihi 26 Mart 2010, <http://www.vanityfair.com/politics/features/2008/04/gaza200804>, s.2.

edecek bir planı uygulamakla görevlendirdiği anlaşılmaktadır.¹⁶² Nitekim İsrail Güvenlik Bakanı Amir Peretz, henüz Hamas hükümeti kurmadan önce 11 Ocak 2006 tarihinde Mısır ve Ürdün'den silahlar gelmeye başlayınca “hedefin Mahmut Abbas yönetimi ve El Fetih'i Hamas'a karşı olası bir çatışmaya hazırlamak” olduğunu ifade ediyordu.¹⁶³ Bu plan çerçevesinde seçilmiş Hamas hükümetini devirmekle görevli kişi Muhammed Dahlan görünmektedir. Fakat bu plan başarılı olamamış Dahlan ve “General Dayton taburları” Gazze'yi Hamas'ın hâkimiyetine terk etmek zorunda kalmışlardır. Gazze'nin Hamas'ın hâkimiyetine girmesinin ardından Amerikan Başkan Yardımcı Dick Cheney Ortadoğu Danışmanı David Wurmser istifa etmişti. Wurmser, Bush yönetimini Filistin'de kirli bir savaş yürüttüğünü ve Hamas hükümetine karşı Abbas yönetimine destek verdiğini duyurmuştu. Gazze'deki durumu ise El Fetih'in darbe yapma girişiminin Hamas tarafından engellenmesi olarak değerlendirdiğini açıklamıştı.¹⁶⁴

İsrail ile Filistin Yönetimi ve El Fetih ortaklaşa Hamas'a karşı topyekûn bir savaş başlatmıştı. İsrail'in Batı Şeria'dan sorumlu Generali Yaov Mordechai, “Batı Şeria'da Hamas hareketinin sivil ve toplumsal kurumlarına karşı gerçek bir savaş içinde olduklarını ve İsrail-Filistin (yönetimi) arasında bu konuda doğrudan bir koordinasyon olduğunu belirtmekteydi.¹⁶⁵ Yediot Ahronoth gazetesinin üst düzey analizcilerinden olan Nahum Barnea İsrail Savunma Bakanlığı ve Mahmut Abbas ve Feyyad yönetiminin üst düzey subay ve istihbaratçılarının gizli bir toplantısına katılmıştı. Daha sonraları deşifre edilen bu toplantıda Filistin Yönetiminin Batı Şeria'nın Silahlı Kuvvetleri Komutanı Diyab El Ali'nin “Aramızda (İsrail-Filistin Mahmut Abbas Yönetimi) düşmanlık yok. Ortak bir düşmanız var. O da Hamas” demiştir.¹⁶⁶ Aynı toplantıda Filistin Yönetimi Askeri İstihbarat Başkanı Mejid Ferraj ise “Onlarla (Hamas) diyalog olmayacak. Siz onlarla ateşkes yaptınız biz değil. Ayrıca bize gönderdiğiniz (istihbarat kastediliyor) her Hamas kurumu ile ilgilendik. Ya onları kapattık ya da yönetimini değiştirip paralarına el koyduk” dediği iddia edilmiştir.

Hamas'ın Gazze'ye Fiili Olarak Hâkimiyeti ve Mahmut Abbas'ın Hükümeti Feshi

Mayıs ayında Gazze'de El Fetih ve diğer güvenlik birimleri arasında silahlı çatışmalar tekrar şiddetlendi. Bunun üzerine 11 Haziran 2007 tarihinde Hamas'a bağlı kolluk kuvvetleri Gazze'de El Fetih'e bağlı güvenlik birimlerine karşı bir kaç gün süren bir operasyon neticesinde Gazze'yi fiili olarak hâkimiyeti altına aldı. Bunun üzerine Filistin Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas, olağanüstü hal ilan ederken İsmail Haniye Hükümetini fes ettiğini ve yeni başbakan olarak da Selam Feyyad'ı görevlendirdiğini açıkladı.¹⁶⁷ Abbas, hükümeti fesih gerekçesinde ise “silahlı isyan” ve “Filistin Halkının genel maslahatı için” ifadelerini kullanıyordu. Hatta El Fetih'in içlerinde üst düzey subaylarında bulunduğu 250 asker, Gazze olaylarında diğer kolluk

¹⁶² a.g.e. , s. 3

¹⁶³ Salih, Sıra'ül- İradat Suluk'ül-Emni lifetih ve Hamas ve'l-etraf'ül-maniyetü, s. 238.

¹⁶⁴ a.g.e. s.4.

¹⁶⁵ Salih, Muhsin Muhammed Merkez'ül Zeytun Lidarast ve'l-İştışarat, El Takkir'ül-strateji El Filistin lisene 2008, Beyrut, Lübnan, 2009, s. 52.

¹⁶⁶ a.g.e. , s. 53.

¹⁶⁷ Velid Avaz ve Eşref'ül-Hur, “Hamas teraha “zıddı şerriyetü ve Meş'al yenfi niyyeti hareketihi el-istila ala'l-sulta” El Kuds'ül Arabî, 16 Haziran 2007, Erişim Tarihi 26 Mart 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2007/06/16JunSat/>, s.1.

kuvvetlerine “kardeşlerimize silah çekmeyiz” diye müdahale etmediği için cezalandırıldığı duyuruldu. Haniye hükümeti ise kendilerinin Filistin halkının seçilmiş resmi hükümeti olduklarını Anayasal olarak bunun mümkün olmadığını iddia ediyordu. Filistin Yönetimi Başkanı Abbas, yeni hükümeti kurabilmek için engel olarak gördüğü Filistin Anayasasının 65, 66, 67. maddelerini dondurduğunu ilan etti. Filistin Başbakanı İsmail Haniye, Mahmut Abbas’ın Anayasa maddelerini ilga ya da dondurmak gibi yetkileri olmadığını bu durumun kanunsuz olduğunu belirtmiştir. 26 Haziran 2007 tarihinde yayımladığı bir bildiri ile ise, tüm silahlı milislerin silahlarının toplanmasını emrediyordu. Bu aynı zamanda Filistin’deki tüm silahlı direniş hareketlerinin silahlarının toplanması anlamına geliyordu. Hatta Batı Şeria’da birçok Hamas’a müzahir kişiler tutuklanmaya başlamış ve bazıları ise İsrail’e teslim edilmiştir.¹⁶⁸ 29 Haziran 2007 tarihinde Mahmut Abbas, Fransa ziyaretinde Filistin’de başkanlık ve genel seçimlerinde yapılması için Filistin’de Uluslararası bir gücün yerleştirilmesini istemiştir. Bu teklif Amerikan Bush yönetimi tarafından çok olumlu karşılanmıştır. Fakat Hamas, bu gücün İsrail’e karşı mücadele veren silahlı direniş hareketlerini bastırmak için kullanacağı savıyla şiddetle karşı çıkmıştır.¹⁶⁹

Bu çerçevede Gazze’de seçilmiş yasal hükümet olarak Hamas “silahlı isyan” nitelendirmesinin söz konusu olamayacağını savunuyordu. Filistin Anayasasının 115. maddesinin birinci fıkrası Filistin Yönetimi Başkanına “Milli Güvenlik’in tehlikeye düşmesi, bir savaş ya da silahlı isyan durumunda olağanüstü hal ilan etme yetkisi vermekte fakat bu süre bir ayı geçmemektedir. Filistin’li hukukçuların tartıştığı temel sorun ise, kendisi Filistin halkının seçilmiş yasal hükümeti olan ve Anayasal olarak ülkedeki asayiş ve emniyetten sorumlu ve yürütme gücüne sahip hükümete karşı nasıl “isyan” nitelmesi yapılabileceğidir.¹⁷⁰ Ayrıca Filistin Anayasasının 110. maddesine göre Filistin Yönetimi Başkanı tarafından ilan edilen Olağanüstü Hal hükümetinin Filistin Yasama Meclisinden güvenoyu alması gerekmektedir. Bu halde Güvenoyu Meclis’ten üçte iki çoğunlukla alınmalıdır. Filistin Yasama Üyesi 45 milletvekili İsrail tarafından tutuklandığı hesaba katılırsa bu nisabın sağlanması da fiili olarak mümkün değildir. Bu durum Filistin’de bugün de hala devam eden Anayasal bir çıkmaz meydana getirmektedir.

El Fetih ve karşı görüş ise, Filistin Anayasasının 83. maddesinin 3 ve 5. fıkralarına göre eğer hükümet üyelerinin üçte biri düşürülür ya da boşalırsa hükümet düşmüş kabul edilir. Filistin Yönetimi Başkanı hükümeti azlettiğini ilan ettikten sonra El Fetih’e bağlı ve bağımsız bakanlar bunu kabul edip istifa etmişti. Bu çerçevede eski bakanların yarısı istifalarını vererek Abbas’ın kararını onaylamış olmaktadır. Burada ise ortaya çıkan sorun bu hükümet üyeleri değişikliğinin Filistin Meclisinin onaması olmadan nasıl göreve başlayacağıdır. Sonuç itibarıyla Parleментар sistemlerin temeli olan Meclis’in sahip olduğu egemenlik yetkisinin hiç bir şart altında ilga etmenin mümkün olmadığıdır. Nitekim Hamas böyle bir yetkinin Parleментар sistemde hiç bir kurum veya kişiye ait olmadığını ifade etmektedir. Buna bağlı olarak Filistin Yasama Meclis’in hangi şart altında olursa olsun yeni kurulan hükümete üçte iki çoğunlukla güvenoyu vermesinin mümkün olmadığına daha önce belirtmiştik. Filistin Anayasasına göre çıkan sonuç Filistin Yönetimi Başkanı hükümeti fesih edebilir fakat olağanüstü hal de ilan edilse yeni hükümet Meclis’in onayı olmadan kurulamaz.

¹⁶⁸ Salih, Sıra’ül- İradat Sulük’ül-Emni lifetih ve Hamas ve’l-etraf’ül-maniyetü, s. 160.

¹⁶⁹ Aytani ve Salih, Sıra’ül-Selahiyat beyne Fetih ve Hamas, s. 111.

¹⁷⁰ Velid Halil Hammami, “Ahadis-i Gazze ve Tenazu’as-selahiyat’s-Desturi”, El Kuds’ül Arabi, 10 Temmuz 2007, Erişim Tarihi 26 Mart 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2007/07/10JulTue/>, s.19.

Filistin Yasama Meclisi Anayasa Komisyonu Başkanı Ahmed Halidi, hükümet fesih edilse bile yeni hükümet Meclis'inden güvenoyu alana kadar eski hükümetin göreve devam edeceğini bu bağlamda Abbas'ın olağanüstü hal hükümet kurma durumunun tamamen Anayasa'a aykırı olduğunu ifade etmektedir.¹⁷¹ Filistin'in önemli Anayasa hukukçularından Enis Kasım ise yaptığı bir açıklama ile Filistin Yönetimi Başkanı Abbas'ın Meclis onayı olmadan yeni hükümet atamasının söz konusu olamayacağını ifade etmektedir.¹⁷² Hatta Kasım aynı açıklamanın devamında, Filistin Anayasası'nın 79. maddesi çerçevesince değil hükümet herhangi bir bakanın bile güvenoyu almadan göreve başlayamayacağını belirtmektedir. Buna bağlı olarak Filistin Yönetimini Selam Feyyad hükümeti mi yoksa Hamas'ın yani İsmail Haniye hükümeti mi temsil etmektedir? Bu durum Oslo anlaşmaları çerçevesinde kurulan Filistin Yönetimi içerisinde hayati bir adem-i meşruiyet sorunu meydana getirmektedir.

Bu fiili durum hukuksal bir çıkmaz meydana getirirse de, her iki hükümet de kendi bölgesinde Filistin Yönetiminin meşru hükümeti iddiasıyla hâkimiyetini bugüne kadar sürdürmektedir. Fakat bu durum Mısır hükümetinin Gazze'deki durumu tanımadığının ilanı ile İsmail Haniye hükümetini çok zor durumda bırakmıştı.¹⁷³ Mısır hükümeti bununla da kalmıyor, Filistin Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas'ın meşruiyetini desteklemek için Arab Birliğini toplantıya davet ediyordu. Mısır Meclisi Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı Mustafa Fıkhî yanı başlarında İslami bir emirliğin kurulmasını kabul edemeyeceklerini duyuruyordu.¹⁷⁴ Mısır yönetimi, Müslüman Kardeşlerin Filistin'de denetimsiz ve bağımsız bir şekilde hükümet olmasını kendi rejimi için hayati bir tehdit olarak algılamaktaydı. Hamas, siyasi temsilcisi Halid Meşal Gazze'deki durumun Mısır Ulusal Güvenliğini tehdit etmediğini aksine Hamas hükümeti düşerse Gazze'de El Kaide gibi daha aşırı hareketlerin güçleneceğini belirtmişti.¹⁷⁵

Filistin Yönetimi Başkanı bu olaylar karşısında 7 Temmuz 2007 tarihinde yayımladığı bir karar ile seçimlerin yapılması için Meclisi toplantıya çağırdı. İsmail Haniye hükümeti ise Filistin Başkanının Meclisi toplantıya çağırması gibi anayasal bir yetkisi olmadığı savıyla bunu reddetti. Bunun üzerine Abbas, Filistin'i Özgürleştirme Örgütü Merkez Yönetimini toplayarak Başkanlık ve erken Genel Seçimlerin nisbi temsil esasına dayanarak seçim kararı almasını istedi. El Fetih, bununla Filistin Yasama Meclisi yerine üst otorite olarak kabul edilen Filistin'i Özgürleştirme Örgütü (FKÖ)'yü kullanmak istemişti. Filistin Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas'ın hukuk müşteşarı, Filistin'i Özgürleştirme Örgütü'nün kanun yapabileceğini zaten Filistin

¹⁷¹ Ali Salih Ramallah " Ebu Mazin yukbil İstikale Feyyad ve Yükelifihu teşkili hukümetü kable tehvilil'ül-haliyetü litasrif'ül-ummal" El Şark'ül Evsat, 14 Temmuz 2007, Erişim Tarihi 27 Mart 2010, <http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&article=428091&issueno=10455>

¹⁷² "Vadau Eddestur'ül-filistini: La Selahiyat liabbas litayin Hukümetü Tevari", El Şark'ül Evsat, 9 Temmuz 2007, Erişim Tarihi 27 Mart 2010, <http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&issueno=10450&article=427202&feature=>

¹⁷³ "Terhib Arabî ve duveli biteşkil hükümetü'l-filistiniyetü'l-cedid" El Eyyam, 6.18.2007, Erişim Tarihi 27 Mart 2010, <http://www.al-ayyam.ps/znews/site/template/article.aspx?did=58823&date=6/18/2007>

¹⁷⁴ "Mustafa El Fıkhî: Mısır la yumkin en tetehammel kıyam imaratü'l-islamiyetü ala'l-hududuha", El Şark'ül Evsat, 4 Aralık 2008, Erişim Tarihi 27 Mart 2010, <http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&issueno=10964&article=497511&feature=>

¹⁷⁵ Bessam Bedarin, "Kadetü Hamas hazzaru min İnşıkaka'tu Beynehum tentehi bitefrih cemaatü'l-usuliye lisalih'ül-kaide ve'l-kahire bedellet taktikiha fi'l-lahzat'ül-ahira biitticahu intikad kadatü feth'ül-meydaniyin", El Kuds'ül Arabî, 18.6.2007, Erişim Tarihi 27 Mart 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2007/06/18JunMon/>

Yasama Meclis'inin de bu örgütün bir kurumu olduğunu savunuyordu.¹⁷⁶ Filistin Yönetimi tüm imkânlarıyla İsmail Haniye hükümetini tecrit etmeye çalışıyordu. Bu amaçla Filistin Yönetiminin pasaportları bile değiştirilmişti. Gazze'deki tüm resmi dairelerin çalışma ve kararları geçersiz sayılmış hatta Gazze'de 2006-2007 senesinde verilen orta öğretim diplomaları bile geçersiz ilan edilmişti.¹⁷⁷ Aynı şekilde İsmail Haniye hükümetine bağlı tüm memurların maaşlarının kesildiği duyurulmuştur. Batı Şeria'da Hamas'ın etkin olduğu Zekât Komisyonu'nun Başkan, üyeleri ve Mescid İmamları değiştirilmiştir. Hamas'a yakın olduğu düşünülen 103 Sivil Toplum Örgütü, Vakıf ve Dernek kapatılmıştır. Aynı zamanda Mahmut Abbas ve El Fetih yönetimi Hamas'ı Birleşmiş Milletler nezdinde kanun dışı silahlı kuvvet olarak tanıtmaya çalışmaktaydı. İsmail Haniye hükümeti ise bu faaliyetleri "Vatana İhanet" olarak nitelendirmekteydi.¹⁷⁸ Çünkü bu faaliyetler Filistin halkının bağımsızlığı ve işgal edilen topraklarının kurtarılması için mücadele eden tüm direniş hareketlerinin kanunsuz sayılması sonucunu doğurmaktaydı.

Feyyaz'ın olağanüstü hal hükümeti Gazze'nin Mısır ile tek çıkış kapısı olan Refah kapısının, Mısır ve İsrail'in isteğiyle kapatılmış onun yerine İsrail tarafında bulunan Kerim Ebu Salim kapısının kullanılacağını ilan etmiştir. Bu durum Hamas hükümetinin Gazze hâkimiyetinden sonra İsrail ablukasının şiddetlenmesine ve etkisini arttırmasına sebep olmuştur. Mısır Dışişleri Bakanı Ahmed Ebu'l Gayd Ağustos 2008 tarihinde Filistin'de bir iç savaş'ın engellenmesi için Gazze'ye bir "Arap Kuvveti"nin gönderilmesini istemişti. Fakat Hamas ise Mısır hükümetinin bu isteğini Gazze'deki hâkimiyetine son verme olarak değerlendirmişti. Hamas Hükümeti Başbakanı İsmail Haniye, bu gücün Gazze'deki seçilmiş meşru hükümetinin egemenliğine zarar vereceğini belirterek bu öneriye şiddetle karşı çıkmıştı.¹⁷⁹ Mısır hükümeti ise Filistin'de tek yasal temsilcinin Filistin Yönetiminin ve aynı zamanda Filistin'i Özgürleştirme Örgütü(FKÖ)'nün başkanı olan Mahmut Abbas'ı kabul ettiklerini ve bu çerçevede Filistin'i barış görüşmelerinde O'nun temsil edeceğini ilan etmişti. Filistin Yönetimi ise Birleşmiş Milletler nezdinde yaptığı konuşmalarda Hamas hükümetinin Gazze hâkimiyeti "kanun dışı milislerin" hâkimiyeti olarak ifade ediyordu.¹⁸⁰ Buradaki temel amaç İsrail-Filistin barış görüşmelerinde hem hükümeti saf dışı bırakmak aynı zamanda Filistin Yönetimi ve O'nun atadığı olağanüstü hal hükümetinin meşruiyetini kuvvetlendirmektir.

Annapolis Barış Konferansı Kasım 2007

Hamas İsmail Haniye hükümetinin fiili olarak Gazze'yi hâkimiyetine almasından bir ay sonra dönemin Amerikan Başkanı George Bush tarafından 16 Temmuz 2007 tarihinde sonbaharda bölge devlet ve Uluslararası Örgütlerin katılımıyla iki devletli bir çözüm adı altında bir konferans daveti yaptı. Esas itibarıyla dönemin Amerikan Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice ılımlı olarak tanımladıkları Arap Yönetimlerine, bölgede İran'ın artan etkisini azaltma desteğine karşı İsrail-Arap

¹⁷⁶ Velid Avaz, "Enba'i an Kanun kaddem liabu Mazin yanassu ala halli teşri' ve ihlal meclisi merkezi bedelen minhu", El Kuds'ül Arabî, 5 Kasım 2007, Erişim Tarihi 27 Mart 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2007/11/11-05/>, s.5.

¹⁷⁷ Aytani ve Salih, Sıra'a Selahiyat beyne Fetih ve Hamas, s. 100

¹⁷⁸ Fethi Sabbah, "Kaddem karar meşru duveliyen yeteber'ül-hareketü Milişiya haricü ala'l-kanun Hamas ve teşri yehmilan bianf ala'l-mendübü'l-filistini", El Hayat, 9 Kasım 2007, Erişim Tarihi 27 Mart 2010, <http://international.daralhayat.com/archivearticle/150895>

¹⁷⁹ El Eyyam, Ramallah, 6.5.2006

¹⁸⁰ Salih, Sıra'ül- İradat Sulük'ül-Emni lifetih ve Hamas ve'l-etraf'ül-maniyetü, .s 47

sorunlarına daha çok eğilecekleri sözünü vermişti.¹⁸¹ Bunun üzerine 27 Kasım 2007 tarihinde ise Amerikan Başkanı G. Bush tarafından çok sayıda Uluslararası Örgüt ve Devletin katılımıyla Annapolis Barış Konferansı açıldı. Filistin Yönetimi Mahmut Abbas ile İsrail Başbakanı Ehud Olmert 28 Kasım 2007 tarihinde barış görüşmelerinin başlaması için anlaşmaya vardı. İsrail yönetimi daha önceki geleneğinden ayrılmayarak görüşmelere herhangi şart ya da çerçeve konmasına izin vermedi. Amerikan Yönetimi Hamas hükümetinin etkisini ve desteğini azaltmak için bir önce İsrail ve Filistin Yönetimi arasında barış anlaşması imzalanmasını sağlamaya çalışıyordu. Görüşmeler Filistin Özgürleştirme Örgütü (FKÖ) adına Ahmet Kurey ve İsrail Dış İşleri Bakanı Livni arasında yürütülmekteydi. Belirlenen Yol Haritası çerçevesinin ilk safhası gereği İsrail Yönetimi işgal altındaki bölgelerde yeni yerleşim bölgesi inşa etmeyecek, Filistin Yönetimi ise terörist gruplarla savaşın onların alt yapısını yok edecekti. Bu çerçevede Amerikan ve İsrail Yönetimi için Hamas bir terör örgütü olarak kabul edilmekteydi.¹⁸²

İsrail hükümeti Filistin Yönetiminin içinde bulunduğu meşruiyet sorunundan istifade ederek birçok konuda Mahmut Abbas'ı zorluyordu. Özellikle İsrail Yönetimi yeni yerleşim bölgelerinden geri adım atmayarak, Filistin Yönetiminin terör gruplarıyla yeterince mücadele etmediğini iddia ediyordu. İsmail Haniye hükümeti ve Filistin Yasama Meclisi ise Annapolis Barış Konferansının "gereksiz" olduğunu ve Mahmut Abbas'dan görüşmeleri kesmesini istemişti.¹⁸³ Hükümet sözcüsü ise yaptığı bir başka açıklamada bu konferans'ın büyük bir siyasi utanç olduğunu söylüyordu.¹⁸⁴ Filistin Yönetimi ise buna Batı Şeria'da çok sayıda Hamas yanlısını tutuklayarak vermişti.¹⁸⁵ Hamas'ın Siyasi Şubesi Başkanvekili Musa Ebu Marzuk ise Annapolis Konferans'ın iki ana hedefi olduğunu belirtiyordu. Birincisi, Lübnan saldırılarından sonra zayıflayan Olmert hükümetine destek olmak, ikincisi ise İran'a karşı yapılacak bir savaş planına zemin hazırlamaktı.¹⁸⁶ Bunun üzerine Hamas hükümeti ve milletvekilleri bir toplantı yaparak 1948 yılında Filistinden göç edenler topraklarına dönmeden ve Kudüs dâhil tüm işgal edilmiş Filistin toprakları özgürleştirilmeden Filistin halkının hakkından hiç bir taviz vermeyeceklerine dair yemin ettiler.¹⁸⁷ İslami Cihad ve Hamas, Siyonist Varlığın hiç bir şekilde tanınmayacağını ve meşru direniş haklarından hiç bir şekilde vazgeçmeyeceklerini içeren ortak bir bildiri yayımladılar.¹⁸⁸ İslami Cihad Hareketi Genel Sekreteri Ramazan Abdullah Şellah ise Annapolis Konferansını Balfour Deklarasyonu'ndan daha kötü kabul etmekteydi.

¹⁸¹ Carol Migdalovitz, CRS Report for Congress "Israel-Palestine Peace Process: The Annapolis Conference", Erişim Tarihi 18 Mart 2010, <http://fpc.state.gov/documents/organization/98093.pdf>, s.1.

¹⁸² a.g.e. , s. 2.

¹⁸³ Basım Kasım et al. Merkez'ül-Zeytun Lidırasaat ve'l-stratejiye, Mesar'ül-Mufavadat Elfilistineyet'ül-İsrailiye ma beyne Annapolis ve'l-Kımme'l-arabiyetü'l fi'd-dımışk, Beyrut, 2008, s. 25.

¹⁸⁴ a.g.e. , s. 25.

¹⁸⁵ Salih, Sıra'ül- İradat Sulük'ül-Emni lifetih ve Hamas ve'l-etraf'ül-maniyetü, s.157.

¹⁸⁶ Basım Kasım et al., Mesar'ül-Mufavadat Elfilistineyet'ül-İsrailiye ma beyne Annapolis ve'l-Kımme'l-arabiyetü'l fi'd-dımışk, s. 26.

¹⁸⁷ El Eyyam, 27 Kasım 2007, Erişim Tarihi 18 Mart 2010, <http://www.al-ayyam.ps/znews/site/template/article.aspx?did=71580&date=11/27/2007>

¹⁸⁸ El Hayat'ül Cedit, 27 Kasım 2007, <http://www.alhayat-j.com/details.php?opt=2&id=55694&cid=990> (Erişim Tarihi 18 Mart 2010)

Mısır Dışişleri Bakanı ise tüm Filistinli grupların Mahmut Abbas'ın atadığı hükümetin arkasında durmalarını istiyordu.¹⁸⁹ Hemen ardından daha önce Gazze'de bulunan Mısır Büyükelçiliğini ve diplomatlarını Ramallah'a taşıdı. 15 Haziran 2007 tarihinde ise İsrail yönetimi Gazze'ye tüm giriş çıkışları kapatarak abluka uygulamaya başladı. Gazze'ye tıbbi malzemeler de dâhil en temel gereksinimlerin de abluka sebebiyle girişi engellenmiştir. Bunun üzerine İsmail Haniye hükümeti Arap Birliğinden Mısır yönetimine sınır kapısını açması için baskı yapılmasını istemiştir. Fakat Arap devletleri arasındaki bölünme ve Mısır için Gazze'nin jeopolitik önemi bilindiği için Arap devletleri Filistin içerisindeki bölünmüşlük durumuna doğrudan müdahale etmek istememişlerdi. Fakat 23 Mart 2008 tarihinde Yemen hükümeti, El Fetih ve Hamas'ı 2005 Kahire anlaşması çerçevesinde masaya oturmaya davet etmiştir. Bu süreçte Mısır hükümeti ise kendi ev sahipliğinde daha geniş çaplı bir görüşme çağrısında bulunmuştur. Bunun da etkisiyle Yemen girişiminden bir sonuç elde edilememiştir. Hamas ve diğer direniş hareketleri ise Gazze ablukasına karşı İsrail'e Katyüşa füzeleri ile cevap vermiştir. Mısır hükümeti ise Gazze'den yapılan bu füze saldırılarının İsrail'in Gazze'ye saldırı için fırsat oluşturduğunu düşünmektedir. Bu çerçevede Mısır hükümeti, Hamas ile İsrail hükümeti arasında ateşkes sağlamak istemişti. İsrail yönetimi sağlanacak ateşkes anlaşması ile direnişin siyasi ve askeri olarak faaliyetlerini durdurmasını istemekteydi. Hamas hükümeti ve İslami direniş hareketleri ise karşılıklı olarak tüm askeri faaliyetlerin durdurulmasını istemişti. Bunun üzerine İsrail ve Hamas hükümeti ve direniş hareketleri arasında 19 Haziran 2008 tarihinden başlamak üzere 6 aylık Sessizlik¹⁹⁰ anlaşması imzalandı. Bu anlaşmaya göre karşılıklı olarak her türlü saldırıların durdurulması, ablukanın kaldırılması ve tüm Gazze giriş-çıkış kapılarının açılması olacaktı.¹⁹¹ Fakat İsrail yönetimi Gazze giriş-çıkış kapılarını açmakta sorun çıkartıyordu. Mısır ve Gazze arasında hayati öneme sahip Refah sınır kapısı 180 günlük ateşkes sürecinde sadece 20 gün o da kısmi olarak açılmış, İsrail saldırılarında Gazze'de 22 şehit verilmişti.¹⁹² Nitekim bu konuda hazırlanan çok tafsili raporlarda bile bu ateşkes anlaşmasının şartlarından bahsedilmemektedir.¹⁹³ Esas itibarıyla Hamas hükümeti Refah sınır kapısını Mısır ile Filistin arasında görmekte bu bağlamda sorumluluğunda Mısır hükümetinde olduğunu savunmaktaydı.¹⁹⁴ Nitekim İsrail ile Hamas arasında ateşkes anlaşması imzalanmadan Hamas Siyasi Sözcüsü Halid Meş'al Mısır'ın teşvik ve

¹⁸⁹ “Terhib-i Arabî ve'd-duveli biteşkili Hukümet'ül-Filistinieyet'ül-Cedid”, El Eyyam, 18 Haziran 2007, Erişim Tarihi 19 Mart 2010, <http://www.al-ayyam.ps/znews/site/template/article.aspx?did=58823&date=6/18/2007>

¹⁹⁰ Burada önemle vurgulanması gereken Hamas'ın ateşkes Hudne ile bi nevi silahların susması Tehdiye anlamına gelen kavramlar arasında ayırım yapmasıdır. Hamas'a göre ortada resmi olarak bir Filistin devleti olmadığı için ve resmen muhatap alınmadıkları için ateşkes ifadesi yerine anlaşmalarda Tehdiye ifadesi kullanılmaktadır. Fakat bazı yerlerde okuyucu tarafından daha iyi anlaşması için ateşkes ifadesini de kullanmayı tercih ettik.

¹⁹¹ Muhsin Salih et al, Meabarı Kıt'a Gazze Şeryanı Hayat em Edatü'l-Hisar, Takkir Malumat 2, Merkez'ül-Zeytun Lidrasaat ve'l-istişarat, Beyrut, 2009, s. 12

¹⁹² a.g.e. , s. 12

¹⁹³ Paul Scham ve Osama Abu-Irshaid, “Hamas Ideological Rigidity and Political Flexibility”, United States Institute of Peace, Special Report, www.usip.org/files/resources/Special%20Report%2020224_Hamas.pdf, (Erişim Tarihi 5 Nisan 2010), s. 3.

¹⁹⁴ a.g.e. , s. 32

arabulucuğu ile gerçekleşecek ateşkes şartlarının uygulanmasında Mısır'ın sorumluluğu olduğu vurgulanmıştır.¹⁹⁵

Mısır hükümetinin Refah sınır kapısını açmayarak İsrail ablukasına destek vermesi de İsrail yönetimi tarafından yeterli görülüyordu. Hamas hükümeti ve direniş birlikleri Mısır ve Gazze arasındaki tünellerden gerekli lojistik ihtiyaçlarını temin etmekteydi. Amerikan ve İsrail yönetimleri Mısır hükümetine Gazze ablukasına destek vermesi için baskı yapmışlardı. Bu baskılar üzerine Mısır yönetimi 12 Ağustos 2008 tarihinde, Gazze'nin hayati lojistik ihtiyaçlarının karşılandığı tünellere karşı operasyonlar düzenlemeye başlamıştır. Hamas milisleri bu tüneller sayesinde tüm silah ve gereçlerini temin etmekteydi. Aynı zamanda Gazze halkı İsrail ablukasından sonra birçok hayati ihtiyaçlarını teminde zorlanmışlar ve bu tüneller sayesinde bunlar temin edilmekteydi. Mısır'ın bu tünellere karşı çok sert tutumu Gazze halkının Mısır hükümetine karşı kızgınlığının artmasına sebep olmuştur. Aynı şekilde Mısır içerisinde binlerce kişi abluka ve tünellere karşı yapılan çalışmalara karşı yürüşler yaptığı için tutuklanmıştı. Hamas hükümeti ve direniş birlikleri 18 Aralık 2008 tarihinde İsrail'in ateşkes şartlarını hiç bir şekilde yerine getirmedeğini bu sebeple ateşkesin uzatılmayacağını ve bittiğini ilan etmiştir.¹⁹⁶

Mısır hükümeti ise oluşturulacak bir Milli Misak zemininde El Fetih ve Hamas arasında anlaşma sağlamaya çalışmaktaydı. Fakat son tünel saldırıları ardından Hamas, Mısır hükümetinin kendisine karşı olduğu ve El Fetih yanlısı bir tutum izlediğini açıktan ilan etmeye başlamıştı. Mısır hükümeti ise kendilerinin herkese eşit mesafede olduğunu bildirmiş ve 9 Kasım 2008 tarihinde Kahire'de tüm Filistinli hareketler ile beraber görüşülmek üzere Filistin için 15 maddelik bir nevi Milli Misak belgesi hazırlanmıştı. Bu anlaşma taslağına göre;

- 1- Filistin Milli Menfaati her tür parti ve örgüt menfaati üstünde tutulacak,
- 2- Hiç bir şart altında Filistin topraklarının siyasi ve coğrafi bütünlüğünün ayrılmasına izin verilmeyecek,
- 3- Diyalog iç sorunları bitirmenin tek çözüm aracı kabul edilecek,
- 4- Filistinli kanı aziz kabul edilip, tutuklama ve şiddet'e bir an önce son verilecek,
- 5- Demokrasi, Yönetimin meşruiyeti ve devamı için tek seçenek olarak kabul edilecek,
- 6- İşgal devam ettiği sürece Filistin halkının direniş hakkı meşrudur.
- 7- Mart 2005 Kahire, Şubat 2007 Mekke anlaşmaları, Mahmut Abbas'ın diyalog girişimleri ve Arab Birliğinin Filistin'deki bölünmeye karşı kararlarına itimat edilecek,
- 8- Vazifesi Ablukayı kaldırmak, Meclis ve Başkanlık seçimlerinin yapılması olacak Milli Hükümet kurulacak,
- 9- Hizipleşmeden ziyade Milli esasa dayalı olarak Kolluk Kuvvetleri yeniden yapılandırılacak,
- 10- Üzerinde anlaşılacak bir tarihte ve Milli Maslahat çerçevesinde seçim kanunuyla Meclis ve Başkanlık seçimleri aynı anda icra edilecek,

¹⁹⁵ "Meş'al: Mazelna Nentazır Redan Resmîyen min İsrail biş'a'mü't-tehdiye", El Şark'ül Evsat, 27 Nisan 2008, Erişim Tarihi 5 Nisan 2010,

<http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&article=468509&issueno=10743>

¹⁹⁶ Zehir Andarus ve Eşref'ül-Hur "Gazze teşte'al ve Hamas te'alun Resmîyen İntiha'ül-tehdiye El yevm ve Tesribat İsrail an Tahrid Arabî Ala İgtiyal Kadetiha" El Kuds'ül Arabî, 19 Aralık 2008, Erişim Tarihi 5 Nisan 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2008.12.12-18/>, s. 1.

11- Mart 2005 Kahire anlaşmasında vurgulandığı gibi Filistin'i Özgürleştirme Örgütü (FKÖ) tüm hareketleri kapsayacak şekilde yeniden yapılandırılarak Filistin Halkının tek meşru temsilcisi olacaktır.

12- 29-30 Nisan 2008 tarihinde tüm Filistinli hareketlerin üzerinde anlaşıldığı şekilde ateşkesin korunması sağlanacaktır,

13- Filistin Özgürleştirme Örgütü (FKÖ) ve Filistin Yönetimi Başkanının Barış Görüşmelerini yürütmeye yetkili olduğu tüm Filistinli hareketler tarafından kabul edilecektir,

14- Görüşmeler başladıktan sonra bu sürece zarar verecek faaliyetlerden vazgeçilecek,

15- Bu anlaşmanın uygulanması için ortak komisyonlar kurulacak.¹⁹⁷

Hamas hükümeti bu anlaşma metninin bir başlangıç kabul ettikleri için olumlu karşılamaşlardı. Fakat Hamas yönetiminin temel isteğinin anlaşma uygulanırken Batı Şeria ve Gazze'de aynı anda başlanmasını istemekteydi.¹⁹⁸ Buradaki temel sorun fiili olarak İsrail işgali altında bulunan Batı Şeria'da bu yeniden yapılanmanın nasıl gerçekleştirileceği idi. Buna ek olarak Hamas görüşmelerin başlamasından bir gün önce Batı Şeria'daki Hamas mensubu siyasi tutukluların serbest bırakılmadığından dolayı görüşmelere katılmayacağını duyurdu. Hamas hükümeti Gazze'nin abluka altında olması fakat Batı Şeria'da böyle bir sıkıntı olmadığı için görüşmeler ile geçen zamanın kendi aleyhine olduğunu bilmekteydi. Bu sebeple masaya oturmadan somut kazanımlar elde etmek istemekteydi. Aynı zamanda Hamas yönetimi Mısır'ın görüşmelerde de El Fetih ve Mahmut Abbas'dan yana tavır koyduğu için kendilerinin uzlaşmaz taraf konumuna düştüklerini düşünüyorlardı. Buna ek olarak üst düzey El Fetih üyeleri anlaşmanın imzalanması gerektiğini çünkü bölünme sebebiyle İsrail ile Barış anlaşmasının imzalanamadığını ifade etmekteydi.¹⁹⁹

27 Aralık 2009 Gazze Saldırısı

İsrail ordusu 27 Aralık 2009 tarihinde Gazze'ye 22 gün sürecek ve sivil yerleşim merkezlerinin de hedef alındığı geniş çaplı bir askeri saldırı başlattı. Hamas hükümetine bağlı tüm resmi bina ve kurumlar saldırıda ağır hasar görmüştü. Saldırı günü bakanlık binalarında ve diğer resmi kurum binalarında memur ve kolluk görevleri görev yaptığı için ilk gün çok kayıp vermişlerdi. İsrail Dış İşleri Bakanı'nı saldırıdan iki gün önce 25 Aralık günü Kahire'yi ziyaret etmiş ve Hüsnü Mübarek ile görüşmüştü. Bu görüşmenin bir gün sonrası 26 Aralık gecesi Mısır hükümet yetkilileri Hamas üst düzey temsilcilerine saldırı olmayacak teminatı vermişti. Nitekim saldırının hemen ardından Hamas'ın sözcüsü Feyzi Burham bu saldırıdan Mısır yönetiminin haberi olduğunu ve buna izin verdiğini açıklamıştır. Burham, Mısır hükümeti yetkililerinin Hamas üst düzey yöneticilerini 26 Aralık gecesi arayarak Gazze'nin bugün sakin olacağını söylediklerini ifade etmişti.²⁰⁰ Esas itibarıyla İsrail içerisinde

¹⁹⁷ "El Nass'ül-Kamil Limüsveddetü'l-İttifak'üllezi ve zatuhi Mısır ala'l-fesail" El Hayat'ül Cedid, 21 Ekim 2008, <http://www.alhayat-j.com/details.php?opt=2&id=75638&cid=1309>, (Erişim Tarihi 5 Nisan 2010), s.1.

¹⁹⁸ Hüseyin Cebir, " Hamas teteşekke fi İmkanîyetü Necah Hivarü'l-kahire ve tevasul tescil'ül-iltihfazat ala'l-verakatü'l-mısri", El Eyyam, 2 Kasım 2008, Erişim Tarihi 5 Nisan 2010, <http://www.al-ayyam.ps/znews/site/template/article.aspx?did=97023&date=11/2/2008>

¹⁹⁹ Zehir Enderus, " Ebu Marzuk: Ma lem yetemekkenu min'el-husul aleyhi fi'l-harb ve'l-hisar ve'l-kıtal ve'l-igtiyal iradu en yehsalu aleyhi abri hivarü'l-kahire", El Kudsü'l Arabi, 11 Kasım 2008, Erişim Tarihi 5 Nisan 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2008/11/11-10/>, s.6.

²⁰⁰ Muhsin Salih et al., Mısır ve Hamas, s. 64.

siyasi tahminler de bile seçim sürecine girmiş bir geçiş hükümetinin böyle önemli bir saldırı başlatacağı beklenmiyordu.²⁰¹

İsrail yönetimi küresel ve bölgesel hesaplar sonucu bu saldırıyı gerçekleştirmiştir. Hatta siyasi güçler bu saldırının Uluslar arası alanda A.B.D. ve Avrupa Birliği gibi aktörler tarafından terörist kabul edilen Hamas'a karşı yapıldığı için anlayışlı olunacağını hesap etmekteydi.²⁰² İsrail yönetimi için Gazze'ye saldırının temel amacı ise Hamas'ın askeri gücünü yok etmek ve Hamas hükümetinin devrilmesiydi.²⁰³ Saldırının sonlarına doğru ise amacın Hamas'ın tekrar silahlanmasını önlemek ve Gilad Şalit'in İsrail'e geri getirilmesi haline gelmişti.²⁰⁴ Hamas'ın elinde iki yıldır esir tutulan İsrail askeri Gilad Şalit'in ülkeye geri getirilmesi hükümet ortakları için seçim öncesi büyük bir başarı olacaktı. Fakat saldırı sonrası Hamas hükümeti devrilmemiş ve Gilad Şalit'de geri alınamamıştı. Hamas siyasi sözcüsü Halid Meş'al ise El Cezire'ye yaptığı ilk açıklamada "kendilerine kimsenin ablukanın kalkması ve saldırının durdurulmasından başka hiçbir talep ile gelmemelerini" belirtiyordu.²⁰⁵ Hamas yaptığı diğer açıklamada Mahmut Abbas'ın bu saldırıyı önceden bildiğini hatta Gazze'deki bazı El Fetih unsurlarının Hamas merkezleri hakkında sağladığı bilgileri İsrail'e vermekle itham ediyordu.²⁰⁶ Mısır yönetimi ise ablukadan dolayı doğrudan ve saldırı için ise dolaylı olarak Hamas yönetimini suçluyordu. Saldırı devam ederken bile Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek Hamas hareketini suçlayan açıklamalar yapıyordu. Hatta Mısır ile Filistin arasında bulunan Refah sınır kapısının kapalı olmasından Hamas'ı sorumlu tutuyordu.²⁰⁷ Mısır'da ise Hamas'ın itikadi/ideolojik açıdan bir parçası olduğu Müslüman Kardeşler hareketi Mısır hükümeti de dâhil olmak üzere Arap hükümetlerini Filistin'de direnişi kırmak için İsrail ile işbirliği yaptıklarından dolayı suçluyordu.²⁰⁸ Bu itham Mısır rejimi ve meşruiyeti için hayati bir tehdit oluşturmaktadır.

Mısır yönetimi ise İsrail Gazze arasına Uluslar arası bir güç konuşlanmasıyla Hamas'ın direniş faaliyetlerini ve İsrail'e karşı askeri saldırılarını engellemeye çalışıyordu. Çünkü 1967 öncesi Mısır hâkimiyetinde kabul edilen Gazze'ye İsrail'in her saldırısı Mısır hükümetinin meşruiyetini zayıflatan bir unsur meydana getiriyordu. Hamas yönetimi İsrail-Gazze arasına uluslar arası bir gücün konuşmasına ise bunun İsrail'i korumak ve direnişi engellemek olacağı savıyla şiddetle ret etmişti.²⁰⁹ Hamas hiçbir şekilde direniş hakkından vazgeçmeyeceğini ilan ediyor ve ablukanın kaldırılması isteğinden vazgeçmiyordu. İsrail yönetimi başlattığı bu saldırıyla Hamas hükümetini deviremediği gibi aynı sene içerisinde yapılacak olan Filistin Yönetimi Başkanlık seçimlerinin yapılmasını da fiilen ortadan kaldırmıştır. Bu durum Hamas

²⁰¹ Yehuda Ben Meir, "Operation Cast Lead: Political Dimensions and Public Opinion", Strategic Assessment, The Institute For National Security Studies, Tel Aviv University, Volume 11, No.4, February 2009, s.29

²⁰² Eran Oded, "Operation Cast Lead: The Diplomatic Dimension", Strategic Assessment, Volume 11, No. 4, February 2009, s. 14.

²⁰³ Eiland Giora, "Operation Cast Lead: Civil-Military Process and Results of the Campaign", Strategic Assessment, Volume 11, No.4, February 2009, s. 8

²⁰⁴ a.g.e. , s.9.

²⁰⁵ Sabri Sümeire, "Eledaü'l-siyasi lihareketi Hamas ve Fesailü'l-Mukavemetü Hilalü'l-advan", Abdulhamid Keyani et al. Dirasatü fi'l-advan-ül'israiliye al'a kıt'a Gazze, Merkez'ül-Zeytun Lidirasat ve'l-istişarat, Beyrut, 2009, s. 81.

²⁰⁶ a.g.e. , s. 82

²⁰⁷ Muhsin Salih et al. Mısır ve Hamas, s.67.

²⁰⁸ a.g.e. , s.66-67

²⁰⁹ Sabri Sümeire, s.84

hükümetinin Filistin Yönetimi Başkanı Mahmut Abbas'ın yasal süresinin bittiğini bu çerçevede artık meşruiyetinin tartışmalı olduğu ilan etmesiyle sonuçlanmıştır.

SONUÇ

Filistin'i Özgürleştirme(kurtuluş) Örgütü'nün kuruluşunun temel amacı Filistinlilerin, işgal ve sürgün sebebiyle dünyanın her yerindeki Filistinliler de dâhil, temsil edildiği bir kurum meydana getirmektir. Fakat zaman içerisinde Yaser Arafat önderliğindeki El Fetih hareketi tüm Filistin'i Özgürleştirme Örgütü'nün yürütme ve temsil organlarını ele geçirmiştir. Bu durum diğer Filistinli direniş hareketlerinin bu örgütten ayrılıp bağımsız faaliyet yürütmelerine sebep olmuştur. Buna rağmen 1993 Oslo barış görüşmelerine kadar Yaser Arafat'ın İsrail'e karşı direniş ve mücadelenin parçalanmaması için destek verilmiştir. Yaser Arafat 1993 yılında Oslo Uyum anlaşmalarını tüm Filistinliler adına imzalamış ama Filistin direniş hareketlerinin birçoğu bu anlaşmaları tanımadığını ilan etmiştir. Bu hareketlerin başında Hamas gelmektedir. Bu çerçevede Hamas Oslo Barış Görüşmeleri sonucunda oluşturulan Filistin Yönetimini tanımadığı için 2006 yılına kadar seçimlere katılmamıştır. Bu El Fetih hareketinin Filistin Yönetimi Parlamentosunu, hükümeti ve buna bağlı tüm resmi kurum ve kuruluşlarına hakim olma imkanı sağlamıştır. Bu durum aynı zaman El Fetih örgütüne Batı Şeria ve Gazze'de resmi olarak polis kuvveti oluşturma ve silahlanma imkânı sağlamıştır. Bu durum Hamas gibi silahlı direniş örgütlerinin zamanla aleyhine taktiksel bir üstünlük meydana getirmiştir. Aynı zamanda bu durum El Fetih'in tüm Filistin Yönetimi kurumlarına hâkim olması gerek İsrail ve gerek Uluslar arası tüm görüşmeleri Filistinliler adına yürütmesi sonucu doğuruyordu. Hamas bu durumu kendi lehine çevirmek için ani bir kararla Yasama seçimlerine katılma kararı aldı. Bu taktik değişiklik El Fetih yönetimini seçim sonrası büyük sıkıntıya sokacaktı. Hamas'ın Yasama Konseyinde çoğunluğu elde etmesi ise Hükümeti ve El Fetih unsurları tarafından yönetilen kurumlarında değişim anlamına geliyordu. Filistin Yönetimi başkanı ise kendi yetkisini Filistin Anayasasına da aykırı olarak genişletmeye başladı. Bu durum sonunda Hamas hükümete bağlı güçlerle Filistin Yönetimi başkanı Mahmut Abbas'a bağlı güçlerin çatışmasına döndü. Bunun sonucunda zaten İsrail işgali nedeniyle coğrafi olarak ayrı olan Batı Şeria ve Gazze otorite olarak da birbirinden ayrılmış oldu.

Bu sürecin temel sebebi Filistin Özgürleştirme (Kurtuluş) Örgütü'nün ve yürütme organlarının artık Filistinlileri temsil etmekten uzak olmasıdır. El Fetih'in hâkim olduğu süreçte kurulan Filistin Yönetimi de artık seçimler yapılamamasından dolayı meşruiyetini kaybetmektedir. Filistin Yönetimi Başkanlığı ve yasama meclisinin yasal görev süresi dolmuş fakat hukuki ve fiili bölünmüşlükten dolayı seçimler yapılamamaktadır. Mısır ve Ürdün yönetimlerinin yanı sıra Amerikan ve İsrail yönetimleri de Hamas'ın Filistin yönetiminde bulunmasını kabul etmemektedir. Mahmut Abbas ise Filistin yönetimi başkanı olarak değil tüm görüşmelerini Filistin Özgürleştirme Örgütü başkanı olarak yürütmektedir. Bu kurucu örgüt ise hukuki sorunlar ve işgal sebebiyle seçim yapamamaktadır. Filistinlileri temsil etmesi için kurulan Filistin Özgürleştirme (kurtuluş) Örgütü'nün yeniden yapılanmasıyla bu hukuki ve siyasi çıkmaz ortadan kaldırılabilir. Aksi halde Filistinlileri temsil meşruiyetini kaybetmiş Filistin Yönetimi'nin de barış görüşmelerini yürütmesinin hukuki ve siyasi olarak bir anlamı olmayacaktır.

KAYNAKÇA

Abbas ve Haniye Yebhasan İmkaniyeti Hükümet-i İtila'fiye ve Hamas Tettehuz Kararen bitecil teşkiliha", El Şark'ül Evsat, 16 Ağustos 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010

<http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&article=378224&issueno=1012>

3,

Abbas yufeccir Ezme ve yelga kararar-ı Hamas biteşkil-i kuvvetü cedide ve tayin ahadı zuama'il-mukaveme", El Şark'ül Evsat, 22 Nisan 2006, <http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&issueno=10007&article=359506&feature=>

Aisling, Byrne "Businessmen Posing as Revolutionaries":General Dayton and the "New Palestinian Breed" November 2009, Erişim Tarihi 26 Mart 2010, http://amec.org.za/index.php?option=com_content&view=article&id=90:businessmen-posing-as-revolutionaries-general-dayton-and-the-new-palestinian-breed&catid=62:palestine-israel&Itemid=75

Andarus, Zehir,Eşref'ül-Hur "Gazze teşte'al ve Hamas te'alun Resmiyen İntiha'ül-tehdiye El yevm ve Tesribat İsrail an Tahrid Arabî Ala İgtiyal Kadetiha" El Kuds'ül Arabî, 19 Aralık 2008, Erişim Tarihi 5 Nisan 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2008.12.12-18/>,

Avaz, Velid, "Edet limuktil Selasetü ve İsabe 11 fi Han Yunis ve İndila'Harik Bi'l-meclis Teşri biramallah" El Kuds'ül Arabî, 9 Mayıs 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2006, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2006/05May/09MayTue/>

Avaz, Velid " Hamas teşir kuvvetü emniye cecidetü ve Abbas ye'emmir şurta bivakfiha", El Kuds'ül Arabi, 18 Mayıs 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2006/05May/18MayThu/>

Avaz, Velid, Eşref'ül-Hur, " Hamas teraha "zıddı şerriyetü ve Meş'al yenfi niyyeti hareketihi el-istila ala'l-sulta" El Kuds'ül Arabî, 16 Haziran 2007, Erişim Tarihi 26 Mart 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2007/06/16JunSat/>,

Avaz, Velid, " Enba'i an Kanun kaddem liabu Mazin yanassu ala halli teşri' ve ihlal meclisi merkezi bedelen minhu", El Kuds'ül Arabî, 5 Kasım 2007, Erişim Tarihi 27 Mart 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2007/11/11-05/>,

Aytani, Meryem, Muhammed Salih, Muhsin, Sıra'ül- Selahiyat beyne Fetih ve Hamas, Merkez'ül-Zeytun Lidırasat-ı ve'l-iştışarat, Beyrut, 2008

"Ba'd Celese Asıfa Li'l-Meclis'ül-teşri'i ilgat kararar meneha Reis Sultat Evsa", El Kuds'ül Arabî, 7 Mart 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2006/03Mar/07MarTue/>

Bedarin, Bessam, "Kadetü Hamas hazzaru min İnşıkaka'tu Beynehum tentehi bitefrih cemaatü'l-usuliye lisalih'ül-kaide ve'l-kahire bedellet taktikiha fi'l-lahzat'ül-ahira biitticahu intikad kadatü feth'Ül-meydaniyin", El Kuds'ül Arabî, 18.6.2007, Erişim Tarihi 27 Mart 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2007/06/18JunMon/>,

Ben Meir, Yehuda "Operation Cast Lead: Political Dimensions and Public Opinion", Strategic Assesment, The Institute For National Security Studies, Tel Aviv University, Volume 11, No.4, February 2009

Cebir, Hüseyin " Hamas teteşekke fi İmkaniyetü Necah Hivarü'l-kahire ve tevasul tescil'ül-iltihfazat ala'l-verakatü'l-mısıri", El Eyyam, 2 Kasım 2008, Erişim Tarihi 5 Nisan 2010,

- <http://www.al-ayyam.ps/znews/site/template/article.aspx?did=97023&date=11/2/2008>
El Eyyam, 27 Kasım 2007, Erişim Tarihi 18 Mart 2010, <http://www.al-ayyam.ps/znews/site/template/article.aspx?did=71580&date=11/27/2007>
El Hayat'ül Cedit, 27 Kasım 2007, Erişim Tarihi 18 Mart 2010, <http://www.alhayat-j.com/details.php?opt=2&id=55694&cid=990>
“El Nass'ül-Kamil Limüsveddetü'l-İttifak'üllezi ve zatuhu Mısr ala'l-fesail” El Hayat'ül Cedit, 21 Ekim 2008, Erişim Tarihi 5 Nisan 2010 <http://www.alhayat-j.com/details.php?opt=2&id=75638&cid=1309>
Enderus, Zehir, “ Ebu Marzuk: Ma lem yetemekkenu min'el-husul aleyhi fi'l-harb ve'l-hisar ve'l-kital ve'l-igtiyal iradu en yehsalu aleyhi abrı hıvarü'l-kahire”, El Kuds'ül Arabî, 11 Kasım 2008, Erişim Tarihi 5 Nisan 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2008/11/11-10/>
Erkanger, Steven, February 14, 2006, “U.S. and Israelis Are Said to Talk of Hamas Ouster” Erişim Tarihi 26 Mart 2010 <http://www.nytimes.com/2006/02/14/international/middleeast/14mideast.html>
Farsoun, Samih K., Aruri, Naseer H., Palestine And The Palestinians, A Social and Political History, Westview Press, U.S.A., 2006
Fighel, Jonathan, “Islamization or Secularization of the Palestine Cause”, Erişim Tarihi 26 Mart 2010, <http://www.ict.org.il/Articles/tabid/66/Articlsid/639/currentpage/1/Default.aspx>
Giora, Eiland, “Operation Cast Lead: Civil-Military Process and Results of the Campaign”, Strategic Assesment, Volume 11, No.4, February 2009
Hamas'ın Seçim Programı Giriş Bölümü 1.14.2006, Erişim Tarihi 18 Mart 2010
<http://www.islamonline.net/arabic/news/2006-01/14article10b.shtml##1>
Hammami, Velid Halil, “Ahadis-i Gazze ve Tenazu'as-selahiyat's-Desturi”, El Kuds'ül Arabi, Erişim Tarihi 26 Mart 2010
10 Temmuz 2007, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2007/07/10JulTue/>
Erişim Tarihi 24 Mart 2010, <http://www.al-ayyam.ps/znews/site/default.aspx?Date=4/21/2006> Nisan 2006
“İmma Demmic El Kuuvetü'l-tenfiziyetü Fi'l-echizetü imma Halluha” El Eyyam, 11 Ocak 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2007/01/11JanThu/>
“İ'tikal Naşit min Hamas bi't-tuhme katli Zabiti't-şurta”, El Kuds'ül Arabi, 13 Şubat 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2006/02Feb/13FebMon/>
“ İstişhadü Şabeyn ve Muktil Cundiyeyn İsrailiyeyn ve İhtitaf Salis fi'l-amaliyatü al'a Mevki'a Askeriya Cenubu Gazze”, El Hayat'ül Cedit, 26 Haziran 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010, <http://www.arab2.com/f/f.html?http://www.alhayat-j.com/>
“İsrail terfuz tahrir 1000 esir-i Filistini ve teheddüd biictiyah'ül-mıntkatü'l-şimaliyetü min Kıt'a Gazze”, El Şark'ül Evsat , 2 Temmuz 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010, <http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&article=371141&issueno=10078>
Kasım, Basim, et al., Merkez'ül-Zeytun Lidırsaat ve'l-stratejiye, Mesar'ül-Mufavadat Elfilistineyet'ül-İsrailiye ma beyne Annapolis ve'l-Kimme'l-arabiyetü'l fi'd-dımışk, Beyrut, 2008

Kasım, Basim et al., Melef'ül-Emni beyne'l-Sulta ve'l-İsrail, Merkez'ül-Zeytun Lidirasat ve'l-İştıarat, Beyrut, 2009

Keith Dayton Konuşma Deşifreleri, Soref Symposium, May 7 2009, Erişim Tarihi 26 Mart 2010, <http://www.washingtoninstitute.org/html/pdf/Daytonkeynote.pdf>

“Kımmetü'l- Selasiye teakida El Yevm Vasati Tatiym İlamı ve Hafid Sekafe'l-tevekkuat bihudus İnfırac” El Hayatü'l-Cedid, 19 Şubat 2007, Erişim Tarihi 25 Mart 2010, <http://www.arab2.com/f/f.html?http://www.alhayat-j.com/>

“Kuvveti Vezirü'd-dahiliyetü'l-filistini tebaşır amaliha fi Gazze”, El Şark'ül Evsat, 18 Mayıs 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010, <http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&issueno=10033&article=363778&feature=>

Oded, Eran, “Operation Cast Lead: The Diplomatic Dimension”, Strategic Assessment, Volume 11, No. 4, February 2009

“Meş'al: Mazelna Nentazır Redan Resmıyen min İsrail bışa'ınü't-tehdiye”, El Şark'ül Evsat, 27 Nisan 2008, Erişim Tarihi 5 Nisan 2010, <http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&article=468509&issueno=10743>

Migdalovitz, Carol CRS Report for Congress “Israel-Palestine Peace Process: The Annapolis Conference”, Erişim Tarihi 18 Mart 2010, <http://fpc.state.gov/documents/organization/98093.pdf>

“Musa Ebu Marzuk: El Hareketü terhibü bi'ey Mubadaratü tesa' li'inha El Ezmetü'l-dahiliye ala Kaidetü'l-hıvar”, El Kuds'ül Arabi, 11 Temmuz 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010, <http://81.144.208.20:9090/pdf/2007/07/11JulWed/>

“Mustafa El Fıkhi: Mısır la yumkin en tetehammel kıyam imaratü'l-ıslamiyetü ala'l-hududuha”, El Şark'ül Evsat, 4 Aralık 2008, Erişim Tarihi 27 Mart 2010, <http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&issueno=10964&article=497511&feature=>,

Ne'ami, Salih “Hılaf ala'l-selahiyat yedfea vezirü'l-dahiliyetü'l-filistiniye liistikaletü” El Şark'ül Evsat, 24 Nisan 2007, Erişim Tarihi 25 Mart 2010, <http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&article=416367&issueno=10374>

Ramallah, Ali Salih “Ebu Mazin yukbil İstikale Feyyad ve Yükelıfıhu teşkili hukümetü kable tehvilil'ül-haliyetü litasrif'ül-ummal” El Şark'ül Evsat, 14 Temmuz 2007, Erişim Tarihi 27 Mart 2010, <http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&article=428091&issueno=10455>

Rose, David, April 2008, “The Gaza Bombshell”, Erişim Tarihi 26 Mart 2010, <http://www.vanityfair.com/politics/features/2008/04/gaza200804>

Sabbah, Fethi, “Kaddem karar meşru duveliyen yeteber'ül-hareketü Milişiya haricü ala'l-kanun Hamas ve teşri yehmilan bianf ala'l-mendübü'l-filistini”, El Hayat, 9 Kasım 2007, Erişim Tarihi 27 Mart 2010, <http://international.daralhayat.com/archivearticle/150895>

Salih, Muhsin et al, Meabarı Kıt'a Gazze Şeryanı Hayat em Edatü'l-Hısar, Takrir Malumat 2, Merkez'ül-Zeytun Lidirasaat ve'l-ıstıarat, Beyrut, 2009

Salih, M. Muhsin et al., Merkez'ül Zeytun Lidarast ve'l-İştıarat, El Takrir'ül-strateji El Filistin lisene 2008, Beyrut, 2009

Salih, M. Muhsin et al., Mısır ve Hamas, Merkez'ül-Zeytun Lidirasat-ı ve'l-ıştıarat, Beyrut, 2009

Salih, M. Muhsin et al., Sıra'ül-İradaat Sulük'ül-Emni lifetih ve Hamas ve'l-etraf'ül-maniyetü, Merkez'ül-Zeytun Lidirasat-ı ve'l-ıştıarat, Beyrut, 2008

Scham, Paul, Osama Abu-Irshaid, “ Hamas Ideological Rigidity and Political Flexibility”, United States Institute of Peace, Special Report, Erişim Tarihi 5 Nisan 2010, www.usip.org/files/resources/Special%20Report%20224_Hamas.pdf

Sümeire, Sabri, “Eledaü’l-siyasi lihareketi Hamas ve Fesailü’l-Mukavemetü Hilalü’l-advan”, Abdulhamid Keyani et al., Dırasatü fi’l-advan-ül’israiliye al’a kıt’a Gazze, Merkez’ül-Zeytun Lidırasat ve’l-istişarat, Beyrut, 2009

“Terhib Arabi ve duveli biteşkil hükümetü’l-filistiniyetü’l-cedid” El Eyyam, 6/18/2007, Erişim Tarihi 2010, <http://www.al-ayyam.ps/znews/site/template/article.aspx?did=58823&date=6/18/2007/>

“Tayin’ül Kaid’ül Lecan’ül-mukaveme Şabiye Murakiben A’mmen li’l-Veziratü’l-dahiliye teşekkül kuvve min rical’ül-emin ve’l-fesail limuvaciheti inkilbal’ül-emni”, El Eyyam, , 21 21 Nisan 2006, Erişim Tarihi 24 Mart 2010, <http://www.al-ayyam.ps/znews/site/default.aspx?Date=4/21/2006>

“Vadau Eddestur’ül-filistini: La Selahiyat liabbas litayin Hukümetü Tevari”, El Şark’ül Evsat, 9 Temmuz 2007, Erişim Tarihi 27 Mart 2010, <http://www.aawsat.com/details.asp?section=4&issueno=10450&article=427202&feature=>